

Jaarstukken 2023

Ter behandeling in de vergadering van het algemeen bestuur
van Waterschap Drents Overijsselse Delta op 25 juni 2024

Inhoudsopgave

WOORD VOORAF	3
LEESWIJZER	3
JAARVERSLAG 2023	4
1. PROGRAMMAVERANTWOORDING	5
1.1 PROGRAMMA WATERSYSTEEM	6
1.2 PROGRAMMA WATERKETEN	10
1.3 PROGRAMMA WATERVEILIGHEID	13
1.4 PROGRAMMA MAATSCHAPPIJ EN ORGANISATIE	16
2. PARAGRAFEN	20
2.1 BEDRIJFSVOERING	20
2.2 ONTWIKKELINGEN IN HET VORIGE BEGROTINGSJAAR	22
2.3 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	22
2.4 ONTTREKKINGEN AAN OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN	24
2.5 WATERSCHAPSBELASTINGEN EN DIVIDEND	24
2.6 WEERSTANDSVERMOGEN	28
2.7 FINANCIERING	29
2.8 VERBONDEN PARTIJEN	31
2.9 OPENBAARHEIDSPARAGRAAF	36
2.10 EMU-SALDO	38
2.11 TOPINKOMENS	40
JAARREKENING 2023	42
3. BALANS EN TOELICHTING	43
3.1 BALANS PER 31 DECEMBER	43
3.2 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING	43
3.3 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023	46
3.4 NIET UIT DE BALANS BLIKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN	55
4. EXPLOITATIEREKENING	56
4.1 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN	56
4.2 EXPLOITATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S	61
4.3 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS	64
OVERIGE GEGEVENS	65
SISA	65
VERANTWOORDING NPLG	65
GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	65
CONTROLEVERKLARING VAN DE ACCOUNTANT	66
VASTSTELLING VAN DE JAARSTUKKEN	74
BIJLAGEN	75
BEGROTINGSWIJZIGING 2023 (1 EN 2)	76
AFKORTINGEN & INFOGRAPHIC	78

Woord vooraf

Goed op weg naar een toekomstgericht, functioneel en financieel solide waterschap

Voor u liggen de jaarstukken 2023 van Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDODelta). De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Hierin kunt u lezen hoe het belastinggeld vorig jaar is uitgegeven en welke maatregelen zijn bereikt, vertraagd of niet gerealiseerd.

2023 was het eerste jaar waarin we als dagelijks bestuur invulling hebben geven aan de ambities uit het coalitieakkoord 2023-2027. Hierin staat het nóg beter en slimmer uitvoeren van onze kerntaken centraal: voldoende water (niet te veel en niet te weinig), schoon water, sterke dijken en het zuiveren van afvalwater van huishoudens, bedrijven en industrie.

Vorig jaar hebben we een goede start gemaakt met het oppakken van deze ambities. We zijn begonnen aan de verdere digitalisering van ons werk en met de inzet op informatiebeveiliging. We hebben inmiddels een eigen Energieagenda. We gaan door met maatregelen op het gebied van duurzaamheid en werken deze onder meer uit in een agenda circulariteit. Het project Lastenbeheersing is eind 2023 in gang gezet. De komende jaren gaan we vanzelfsprekend door met het invoeren van verdere structurele maatregelen, zodat we ons werk zo betaalbaar mogelijk kunnen houden. Vorig jaar is ook gestart met de Toekomstvisie Waterketen. Deze is in maart 2024 vastgesteld en we pakken de doorvertaling nu op. We zetten volop in op de uitvoering van de KRW-maatregelen. Ook hebben we onze partners opgeroepen om ons bij het maken van ruimtelijke keuzes vroegtijdig te betrekken en onze adviezen zwaarwegend te laten meetellen. Dit staat verwoord in het position paper Water en Bodem Sturend waar we de komende maanden verder invulling aan gaan geven.

Als dagelijks bestuur zijn wij positief gestemd over de financiële resultaten over 2023 en de vooruitzichten. Samen met de organisatie en het AB zijn wij goed op weg naar een toekomstgericht, functioneel en financieel solide waterschap. Deze koers zetten we de komende jaren dan ook voortvarend en met vertrouwen door.

Hans Pereboom
Portefeuillehouder Financiën WDODelta

Leeswijzer

In 2023 zijn er twee begrotingswijzigingen door het algemeen bestuur vastgesteld.

Met de eerste wijziging is € 3.225.000 beschikbaar gesteld voor uitgaven in het kader van SaaS-oplossingen. Deze uitgaven waren als investeringskredieten begroot, maar mogen vanwege aangescherpte regelgeving niet langer geactiveerd worden. Dekking vindt naar rato plaats ten laste van de twee algemene reserves. Met de tweede wijziging zijn de verwachte uitgaven voor de SaaS-oplossingen bijgesteld tot € 1.025.000. Omdat het om een beperkte wijziging gaat, hebben we in de bijlage de wijziging samengevat. In de verdere tabellen in deze jaarstukken wordt alleen de begroting na wijziging gepresenteerd.

Bij de verklaring van de financiële verschillen worden de letters V, N, I, S en K gebruikt:

V = Voordeel

N = Nadeel

I = Incidenteel

S = Structureel

K = Bedrag x € 1.000 (bijvoorbeeld € 100K = € 100.000)

JAARVERSLAG 2023

1. Programmaverantwoording

Jaarlijks stelt WDODelta een programmaverantwoording op die is opgebouwd uit een viertal programma's. Voor de primaire taken zijn dat de programma's Watersysteem, Waterketen en Waterveiligheid. De ondersteunende taken zijn opgenomen in het programma Maatschappij en Organisatie. De primaire en ondersteunende taken hebben een intensieve wisselwerking met elkaar.

Elk programma is gericht op het realiseren van verbeteringen (maatschappelijke effecten) in het beheergebied van het waterschap. De inhoud van de programma's is gebaseerd op het strategisch beleid uit de Watervisie en het Waterbeheerprogramma (WBP). Voor ieder uitvoeringsjaar wordt de begroting aan het algemeen bestuur voorgelegd om daarmee de budgetten voor zowel de functionele instandhouding waaronder HWBP (welke gezamenlijk het grootste deel van onze beheertaken en daarmee van onze uitgaven vormt) als voor het uitvoeren van specifieke activiteiten (veranderopgaven) in het aankomende jaar vast te laten stellen.

In het WBP zijn de doelen en de maatregelen opgenomen voor de periode tot en met 2027 voor de kerntaken voldoende water, schoon water en waterveiligheid. Deze maatregelen worden verspreid over de looptijd van het WBP uitgevoerd.

In de begroting is een aantal bestuurlijke maatregelen opgenomen die daarmee een uitsnede vormen van ons totale werk. Verreweg de meeste werkzaamheden van het waterschap bestaan namelijk uit instandhoudingsopgaves. In deze Jaarstukken wordt zowel inhoudelijk als financieel verantwoording over de realisatie van de maatregelen afgelegd en niet over de behaalde doelen.

De betekenis van de kleuren is als volgt:

Maatregel is uitgevoerd of loopt volgens schema

Maatregel is niet volledig uitgevoerd of loopt achter op schema

Maatregel is niet gerealiseerd

De teksten die zijn opgenomen onder de maatregelen zijn integraal overgenomen uit de begroting. Hierdoor zijn sommige teksten in de toekomstige tijd. Deze teksten hebben we bewust zo laten staan, om daarmee inzichtelijk te maken of we onze doelen wel of niet hebben kunnen realiseren. Per maatregel is vervolgens de realisatie toegevoegd.

1.1 Programma Watersysteem

1.1.1 Wat willen we bereiken en wat hebben we gedaan?

Binnen het programma Watersysteem werken we aan vier strategische en twaalf operationele doelen. Deze zijn opgenomen en verder toegelicht in de doelenboom van het Waterbeheerprogramma. Voor het bereiken van die doelen zijn in de begroting maatregelen benoemd. In hoeverre deze daadwerkelijk zijn uitgevoerd, wordt hieronder nader toegelicht.

A. Wij realiseren doelmatig waterbeheer dat optimaal de functies en het huidige gebruik ondersteunt

- A3 Het watersysteem en de functies zijn in balans

Begroting 2023	Realisatie 2023
a. Positionering watersysteem in omgevingsprocessen (NPLG en NOVI/NOVEX).	Inbreng is doorlopend geleverd in de omgevingsprocessen NPLG, NOVEX, IRM/PAGW. Om tot een duidelijk standpunt en een duidelijke positie in het debat over de ruimte te komen, wordt het position paper water en bodem sturend opgesteld.

C. Ons waterbeheer is er in droge omstandigheden op gericht om de beschikbaarheid van zoetwater voor gebieds- en oppervlaktewaterfuncties zo lang mogelijk op peil te houden teneinde schade en/of opbrengstderving te voorkomen of te beperken

- C2. Het (peil)beheer is gericht op maximale waterbeschikbaarheid bij (dreigende) watertekort situaties

Begroting 2023	Realisatie 2023
b. De Nota Peilbeheer (2017) wordt geactualiseerd.	De actualisatie van de Nota Peilbeheer is niet in 2023 afgerond. Afronding is nu eind Q1 2024 voorzien. Deze vertraging heeft geen negatieve gevolgen voor de organisatie en de omgeving.

- C3. Het watersysteem en de functies zijn tijdens droge omstandigheden in balans

Begroting 2023	Realisatie 2023
c. In 2023 zetten we de uitvoering van het WOM-programma voort en realiseren daarmee de doelen voor NBW, KRW, ZON en de actualisatie van de peilbesluiten.	<p>Het blijkt steeds moeilijker om op tijd de benodigde grond te verwerven voor de KRW-maatregelen, ondanks de inzet van versnellingsmaatregelen. Het DB heeft besloten om in het uiterste geval het instrument van het opleggen van gedoogplicht in te zetten na het doorlopen van minnelijk trajecten. Het AB is per brief hierover geïnformeerd.</p> <p>Een aantal strategische ontwikkelingen heeft effect op strategische keuzes met name voor de afspraken over wateroverlast uit het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). Dit betreft ontwikkelingen omtrent het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG, Water-Bodem-Sturend, veenweide en de stikstofproblematiek. Vooruitlopend op deze ontwikkelingen kan dit leiden tot ineffectieve maatregelen en dubbele gebiedsprocessen. Om kansen op een meer integrale samenwerking, uitvoering en financiering te benutten, heeft het DB besloten om een aantal NBW projecten en peilbesluiten niet te starten, in afwachting van de bestuurlijke ontwikkelingen rondom PPLG. Dit is in lijn met het uitgangspunt van het AB om zoveel mogelijk aan te sluiten bij PPLG en eventuele verträgen die hierdoor ontstaan te accepteren. Lopende projecten worden afgemaakt. Er vindt een inventarisatie plaats van het</p>

	effect van het niet starten van projecten op de instandhouding van onze assets en het dagelijks beheer (GGOR). Voor wat betreft de uitgave van middelen voor ZON zijn er geen effecten. Deze zijn gekoppeld aan andere projecten.
--	---

1.1.2 Wat hebben we gedaan met betrekking tot de reguliere werkzaamheden?

- **Assetmanagement**

Een groot deel van ons werk bestaat uit peilbeheer en het dagelijkse beheer en onderhoud van onze watersysteem-assets. Met dit dagelijks beheer en onderhoud zorgen we ervoor dat we een groot deel van onze doelen halen. We hebben onze assets conform de bestaande plannen beheerd en onderhouden. Er is gewerkt aan het opstellen van diverse assetplannen. Het areaal van onze assets hebben we steeds beter in beeld en er worden stappen gezet in het maken van (meer)jarenplannen.

- **Exotenbestrijding**

Er is extra inzet gepleegd voor het bestrijden van de exoten. Ondanks de extra inspanningen, zien we de exoten op diverse plekken groeien. Om de situatie goed te kunnen beheersen, is het nodig dat er extra inspanningen worden gedaan. Het bestuur heeft hiermee ingestemd in het najaar 2023. Voor de bestrijding van exoten is subsidie ontvangen.

- **Waterschapsbelang plannen en beleid derden**

We zijn voor het borgen van onze belangen niet alleen afhankelijk van onszelf, maar ook van initiatiefnemers en medeoverheden. Daarom brengen wij het waterschapsbelang expliciet en op evenwichtige wijze in, in plannen van private initiatiefnemers, gemeenten en provincies. In 2023 heeft WDODelta haar belangen (water en bodem sturend, KRW, e.d.) ingebracht in de startfase van de Omgevingsvisie Overijssel, die eind 2024 gereed zal zijn. Voor de provincie Drenthe geldt dat gestart is met een nieuwe Omgevingsvisie, die in 2026 klaar moet zijn. WDODelta is bij het proces en de inhoud zowel bestuurlijk als ambtelijk betrokken. Hiernaast is ook ons waterschapsbelang ingebracht in de Omgevingsvisie van diverse gemeenten (Meppel, Olst-Wijhe, Steenwijkerland). Naast Omgevingsvisies heeft WDODelta ook bij beleidsvorming haar belang ingebracht, bijvoorbeeld bij klimaatadaptieve woningbouw in de provincie Overijssel, de Regionale Sponsstrategie (onderdeel van de NOVEX regio Zwolle) en bij grotere (intenties voor) gebiedsontwikkelingen in Meppel (Noord 4), Raalte (Groeiopgave Woningbouw), Steenwijkerland (Eeserwold).

- **Vergunning en handhaving**

In 2023 hebben we de meldingen van de beregenars, die voornemens zijn te gaan beregenen, gedigitaliseerd met een applicatie. Hierdoor wordt de berekening gemeld bij de peilbeheerder, waardoor een uitgebreide administratieve afhandeling, zowel bij de aanvrager als bij het team Vergunningen, niet meer nodig is. In 2023 zijn de voorbereidingen getroffen voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De Keur (zijnde een verordening met de regels die een waterschap hanteert bij de bescherming van waterkeringen, watergangen en bijbehorende kunstwerken) is omgezet naar de waterschapsverordening. Het digitale loket waar de aanvrager de vergunningen en meldingen in plaatst, het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), is ingericht op basis van onze nieuwe waterschapsverordening.

- **Kennis en innovatieprogramma i.r.t. het programma Watersysteem**

We hebben gewerkt met een centrale onderzoeks- en innovatieagenda met daarop de lopende en op te starten Onderzoeks- en Innovatieprojecten. Voorbeelden van watersysteempjecten die vanuit deze agenda zijn gestart:

- Beleidsbewuste monitoring, waarbij wordt onderzocht of winst te behalen is bij het automatiseren van stappen tussen beleid- en effectmonitoring.
- Pilot Cyclisch modelleren, waarbij we onderzoeken hoe we onze brondata en hydrologische modellen efficiënter op elkaar af kunnen stemmen en beide op slimme wijze kunnen verbeteren.
- Actueel waterbeeld, waarbij gewerkt wordt aan zogenaamde dashboards, die voorzien in actuele- en betrouwbare informatie in zowel beheer- als crisissituaties.

Eind 2023 hebben we de onderzoeks- en innovatieagenda voor 2024 opgesteld.

- **Systeemkennis**

Voor de uitvoering van onze taken is actuele systeemkennis van enorm belang en daarom werken we doorlopend aan voldoende en betrouwbare watersysteem-informatie, dat goed ontsloten is, en waar nodig zorgen we er voor dat ontbrekende data ingewonnen en ontsloten wordt. Het inwinnen van ontbrekende data gebeurt hoofdzakelijk gekoppeld aan actuele vraagstukken, denk bijvoorbeeld aan de NBW toetsing (wateroverlast), maar ook gekoppeld aan projecten of baggeropgaven. Winst is nog te behalen in het efficiënt ontsluiten van deze data via onze kernregistratiesystemen. Met het verbeteren en ontsluiten van meetdata is eveneens een goede slag gemaakt door het vervangen van de debietmeters voor onze hoofdsystemen waarbij geborgd is dat deze correcte data blijven genereren. Hiermee kunnen onze modellen goede voorspellingen blijven doen en is goed advies tijdens calamiteiten geborgd. Ook is gestart met het verbeteren van de registratie van de inlaathoeveelheden. O.a. ten behoeve van de eindafrekening van onze aanvoer op de Drentse kanalen.

- **Waterschapszorg en overdracht beheer en onderhoud stedelijk water**

In 2023 hebben we de evaluatie van Waterschapszorg vastgesteld. De werkzaamheden voor Waterschapszorg zijn grotendeels afgerond, ruim binnen de gestelde financiële kaders. In 2024 worden de laatste zogenaamde kleine waterhuishoudkundige knelpunten opgelost, waarna dit programma geheel kan worden afgesloten.

De overdracht van stedelijk water naar WDODelta vordert gestaag. Begin 2024 wordt duidelijk of de overdracht in 2024 daadwerkelijk kan plaatsvinden. We zijn hier mede afhankelijk van de beschikbare capaciteit van de gemeenten.

- **Grondwateronttrekkingen rondom Natura 2000 gebieden**

In het kader van de Natuurbeschermingswet is de provincie Overijssel een traject gestart voor het opstellen van beleidsregels ten aanzien van agrarische grondwateronttrekkingen (AGO) en perceel ontwatering (PO) rondom N2000-gebieden. Het traject van provincie Overijssel is halverwege 2023 gepauzeerd. De provincie heeft besloten om de beleidsregels ten aanzien van agrarische grondwateronttrekkingen (AGO) en perceel ontwatering (PO) rondom N2000-gebieden te willen concretiseren in de gebiedsprocessen, die in het kader van PPLG worden opgestart. Provincie Drenthe heeft enkele onderzoeken uitgezet en verwacht in 2024 op basis van die resultaten verdere vervolgstappen te zetten. Ook hier is men bewust van de samenhang met de trajecten van PPLG en omgevingsvisie. Afstemming tussen de provincies en enkele betrokken waterschappen (WDODelta en Hunze en Aa's) zal in 2024 worden voortgezet.

Naast eventueel zoneringen rondom N2000 gebieden is vanuit het RBO Rijn Oost opdracht gegeven om een methodiek te ontwikkelen waarmee men zou kunnen komen tot een algemeen onttrekkingsplafond voor grondwateronttrekkingen. Waar het bij de zoneringen rondom N2000 vooral gaat om lokale negatieve effecten op de natuurwaarden te voorkomen, heeft een onttrekkingsplafond als doel om de grondwatervoorraad langjarig op niveau te houden. In 2023 is dit traject, waarbij provincies, waterschappen, drinkwaterbedrijven en LTO zijn betrokken, gestart en dit loopt in ieder geval nog door in 2024.

1.1.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de begroting. De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Afwijkingen programma Watersysteem

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Realisatie	Vershil	
	2022	na wijziging	2023	Begroting	
	2022	2023	2023	Realisatie	
Personeelslasten	19.010	20.499	20.663	-164	N - I
Goederen en diensten	20.734	20.700	20.924	-224	N - I
Kapitaallasten	13.698	14.871	14.359	512	V - I
Onvoorzien en dotaties / onttrekkingen voorz.	-	-	-	-	
Inkomsten	-2.563	-1.450	-3.697	2.247	V - I
Totaal programma lasten	50.879	54.620	52.249	2.371	V

Bedragen x € 1.000

V	N	Toelichting
512		Kapitaallasten: Zie toelichting Exploitatierkening naar programma's
	164	Personeelslasten: Zie toelichting Exploitatierkening naar programma's
		Goederen en diensten + Inkomsten
400		Geen kosten Deltaplan Agrarisch Waterplan 2023. Partijen hebben onenigheid over de mandaten. Hierdoor heeft de Provincie de beschikkingen 2023 aangehouden.
350		Er zijn minder juridische financiële technische adviezen uitgevoerd.
	550	In de Wieden-Weerribben (en rest van het gebied) is een explosieve groei van het Meerbladig Parelvederkruid geconstateerd. Dit is een exoot die voor enorme opstuwung en vermindering van de kwaliteit van het water zorgt. Deze verwijderen is een grote en dure aangelegenheid en moet met specialistisch materieel gebeuren ad € 1,0 miljoen. De subsidie ad. € 450K is al verwerkt in het nadeel. Bestuurlijk besluitvorming heeft plaats gevonden.
	500	Op basis van de afgesloten contracten worden door de leveranciers/aannemers hogere percentages indexering doorbelast, dan waar in onze begroting rekening mee is gehouden (ook gemeld in 2e Berap). De hogere percentages sluiten aan bij de landelijke standaard voor dit werk. De verwachting is dat dit ook een negatieve invloed zal hebben op de tarieven van de komende jaren.
350		In juni is er een openbare veiling georganiseerd voor de verkoop van materieel en materiaal. In de begroting 2023 was geen rekening gehouden met een (bete van de) veiling omdat deze opbrengst niet voorspelbaar is.
200		De werkelijke kosten voor baggeren zijn lager dan in eerste instantie is ingeschat. Een klein deel van de werkzaamheden is doorgeschoven naar 2024.
450		Er was minder (extern) onderhoud aan kunstwerken mechanisch-elektrisch benodigd. Daarnaast hebben we vanwege ziekte minder klussen op de markt kunnen zetten dan gewent.
	900	Stijgende energiekosten, door hogere netwerkkosten (ook vermeld in Berap) en hoger verbruik door periodes van wateroverlast en droogtes.
	250	Door indexering (nieuwe contracten) van brandstof ontstaat een nadeel.
200		De verwachting is dat de bijdrage 2023, waarvan de afrekening in 2024 wordt verstuurd, voor het wateraanvoer via de Drentse Hoofdvaart hoger uitvalt dan begroot (€ 200k).
200		In begroting is geen rekening gehouden met een opbrengst van Vitens. Op basis van een overeenkomst betaalt Vitens mee aan de kosten van de drinkwatervoorziening. Het gaat om de aanvoer en infiltratie van grondwater in het drinkwaterwingebied Vechterweerd.
200		Lagere gaskosten dan begroot. De gasleverancier valt niet onder de sancties omdat het Russische eigendom overgegaan is naar Duits eigendom. Daarom hebben we alsnog gebruik kunnen maken van ons bestaande contract.
450		Het was niet mogelijk alle opdrachten op de markt uit te zetten en uit te voeren, onder andere vanwege krapte in arbeidsmarkt en door latere invulling van vacatures.
200		Er is voor meer geld aan grond verkocht dan bij de begroting rekening mee was gehouden.
450		Er is een subsidie (rijksbijdrage uitvoeringskosten PPLG) ontvangen van ad. € 250K. Verder is er geen bijdrage betaald aan het HOP programma en Novex.
300		Afrekening oude jaren provincie Drenthe inzake Deltaplan Agrarisch Waterplan.
473		Overige verschillen
4.735	2.364	
	2.371	Totaal (V)

1.2 Programma Waterketen

1.2.1 Wat willen we bereiken en wat hebben we gedaan?

Binnen het programma Waterketen hebben we twee strategische- en drie operationele doelen voor de komende jaren geformuleerd. Voor het bereiken van die doelen zijn in de begroting maatregelen benoemd. In hoeverre deze daadwerkelijk zijn uitgevoerd, wordt hieronder nader toegelicht.

E. Wij zorgen voor schoon effluent voor een bijdrage aan de volksgezondheid en hergebruik van het water

- E1. Juiste balans tussen de belastbaarheid en belasting van de waterketen

Begroting 2023	Realisatie 2023
a. Optimalisatie afvalwaterstudie (OAS) Zwolle.	In 2023 is met de Optimalisatie Afvalwatersysteem Studie (OAS) voor de zuiveringskring Zwolle een start gemaakt. Deze studie is nog niet afgerond. Met de gemeente Zwolle zijn afspraken gemaakt over vorm en uitvoering van de OAS in 2024 en de samenhang met de voorverkenning die WDOdelta gaat uitvoeren voor rwzi Zwolle.

- E2. De infrastructuur van de waterketen is robuust en toekomstgericht

Begroting 2023	Realisatie 2023
b1. Sliblijn Echten.	Eind 2023 zijn de bouwwerkzaamheden aan de slibgisting- en groengasinstallatie in volle gang. Hoewel het steeds drukker wordt op een relatief kleine bouwplaats in een bedrijvige zuiverings-omgeving, verlopen de werkzaamheden naar tevredenheid en volgens de gecontracteerde planning (oplevering medio 2025). Parallel vinden de voorbereidingen van de beheer- en verkooporganisatie plaats. De verzwaaring van de elektriciteitsaansluiting door Enexis is nagenoeg gerealiseerd. De ontwerpstappen van de CO2 installatie zijn wat vertraagd. De inspanningen zijn er eind 2023 nog steeds op gericht om na inbedrijfstelling van de groengasinstallatie ook de CO2 installatie (najaar 2025) in bedrijf te kunnen stellen.
b2. Zandfilter Echten.	De voorbereidingen voor de komst van de zuivelfabriek liggen nog steeds stil. Dit in afwachting van de vergunningprocedure die de zuivelfabriek momenteel doorloopt. De meest recente inzichten zijn dat de zuivelfabriek niet eerder dan 2028 in bedrijf komt. Relevante risico's voor projecten op de rwzi Echten zijn de schaarste op het elektriciteitsnetwerk en in stikstofruimte. Bij herstart van het project, worden deze risico's in ogenschouw genomen.
c. Datagedreven sturing.	De voorbereidingen van de pilot en de aanbesteding zijn afgerond. Eind december is de pilot gegund. De uitvoering gaat in 2024 van start.
d. Rwzi Hessenpoort als Smart Energy Hub.	De kritische onderdelen van de waterstof- en zuurstofinstallatie zijn voor 31 december 2023 conform subsidievoorwaarden geleverd. De belangrijkste mijlpaal in de planning is daarmee gehaald.

1.2.2 Wat hebben we gedaan met betrekking tot de reguliere werkzaamheden?

Een groot deel van het werk binnen het programma Waterketen bestaat uit het dagelijkse beheer en onderhoud van de assets. Hiermee zorgen we ervoor dat we een groot deel van onze doelen halen. Ook reguliere vervangingsinvesteringen vallen hieronder.

- Verwijdering nutriënten en opkomende stoffen

Binnen het Rijn-Oost verband is een ecotoxicologisch onderzoek uitgevoerd naar de risico's van opkomende stoffen voor het watersysteem. De rapportage wordt voorzien in het tweede kwartaal van 2024. Op het gebied van het stimuleren van bronaanpak is er naast deelname aan het Noord Nederlands Netwerk Medicijnen (NNNM) samenwerking gezocht met het zorgnetwerk. Ook heeft WDODelta deelgenomen aan het ZZS-kennisnetwerk Overijssel, dit betreft met name kennisuitwisseling en kennisontwikkeling op het gebied van Zeer Zorgwekkende Stoffen. In NNNM verband is de pilot bij Aquafarm Rhenen uitgevoerd. Het betrof een verkennend onderzoek naar het verwijderingsrendement van kroos en kroosvaren op microverontreinigingen, waaronder medicijnresten. Tevens is in 2023 de voorbereiding gestart van een tweede vergelijkbare pilot in het moerassysteem bij de rwzi Vollenhove. Tot slot heeft WDODelta bijgedragen aan de pilot bio-GAK op de onderzoeklocatie bij de rwzi Emmen ten behoeve van het verwijderen van microverontreiniging uit afvalwater.

- Maakbaarheid

Als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt en het toenemende aantal reguliere vervangingsinvesteringen is een hoger risicoprofiel gehanteerd door een aantal projecten t.b.v. vervangingsinvesteringen (= instandhouding) nog niet te starten.

Zoals het er nu naar uit ziet zijn de gevolgen van dit uitstel nog beperkt. Er zijn beheersmaatregelen voorzien bij technische problemen. In 2023 is er een toename van het aantal verstoringen van ca. 10% geconstateerd, maar deze zijn niet direct te relateren aan het uitstellen van de vervangingsinvesteringen. Ook heeft dit (nog) geen gevolgen gehad voor de geleverde prestaties. De rioolwaterzuiveringsinstallaties zijn binnen de afgesproken lozingseisen gebleven. Er is dan ook geen reden geweest om het eenmalig extra vrijgemaakte krediet aan te spreken.

- Assetmanagement Waterketen

Binnen onze gehele organisatie wordt hard gewerkt aan de implementatie van assetmanagement. Het maken van de Assetmanagementplannen (AMP's) voor de waterketen loopt iets achter op de oorspronkelijke planning. In 2023 zijn het AMP transportleidingen en het AMP rioolgemalen geactualiseerd en is een eerste stap gezet met het AMP rwzi's.

1.2.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de begroting.

De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Afwijkingen programma Waterketen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Realisatie	Verschil	
	2022	na wijziging 2023	2023	Begroting Realisatie	
Personeelslasten	7.440	8.738	8.409	329	V - I
Goederen en diensten	20.158	24.743	23.887	856	V - I/S
Kapitaallasten	11.047	11.640	11.241	399	V - I
Onvoorzien en dotaties / onttrekkingen voorz.	-	-	-	-	
Inkomsten	-1.823	-1.985	-2.255	270	V - I
Totaal programma lasten	36.822	43.136	41.282	1.854	V

**) Zowel de begrotingspost Goederen en diensten als de post Inkomsten is bij de administratieve verwerking van de begroting verhoogd met € 20K vanwege een raming voor een budgettaire neutrale begrotingspost.*

Bedragen x € 1.000

V	N	Toelichting
399		Kapitaallasten: Zie toelichting Exploitatierkening naar programma's
329		Personeelslasten: Zie toelichting Exploitatierkening naar programma's
		Goederen en diensten + Inkomsten
257		Het voordeel is ontstaan door een dubbele raming qua prijsstijging (zie 1e Berap: budget voor slibkosten was al geïndexeerd).
187		Lagere energiekosten (gas en elektra).
538		Vanwege latere invulling van vacatures (krapte op de arbeidsmarkt) moesten werkzaamheden uitgesteld worden, waardoor er sprake is van minder uitbesteding bij derden (onderhoud en opdrachten externe bureaus).
	111	Hogere kosten voor verwerking slib door bijkomende kosten en hogere hoeveelheid.
231		Hogere inkomsten uit diensten voor derden.
258	258	Lagere ontvangen bijdrage van het Rijk en lagere betaalde vergoeding aan AQL i.v.m. afschalen Covid bemonsteringsprogramma.
	114	Hogere bijdrage openbare lichamen (GR AQL en Waterschapshuis).
138		Overige verschillen
2.337	483	
	1.854	Totaal verschil (V)

1.3 Programma Waterveiligheid

1.3.1 Wat willen we bereiken en wat hebben we gedaan?

Binnen het programma waterveiligheid werken we aan twee strategische en vier operationele doelen. Deze zijn opgenomen en verder toegelicht in de doelenboom van het Waterbeheerprogramma. Voor het bereiken van die doelen, zijn in de begroting maatregelen benoemd. In hoeverre deze daadwerkelijk zijn uitgevoerd, wordt hieronder nader toegelicht.

F. Wij zorgen voor bescherming tegen hoog water

- F1. De primaire keringen voldoen aan de wettelijke norm

Wettelijke beoordeling en Hoogwaterbeschermingsprogramma

Begroting 2023	Realisatie 2023
a. Opstellen van een nieuw veiligheidsbeleid dat als basis wordt gebruikt voor de actualisatie van de langjarige programmering van het HWBP.	Het veiligheidsbeeld is in Q4 2022 gereed gekomen en is meegenomen in de actualisatie van het HWBP programma.
b. Opstellen van een geactualiseerd HWBP programma.	Deze maatregel is volgens planning afgerond. Op 9 mei is het geactualiseerde HWBP-programmavoorstel van WDOdelta door het DB vastgesteld en is vervolgens ingediend bij de programmadirectie HWBP.

Onderzoeksagenda waterveiligheid

Begroting 2023	Realisatie 2023
c. Potentiële scope-reductie inzichtelijk maken van de waterveiligheidsopgave vertaald naar minder meerkosten en impact op de omgeving.	<p>In 2022 zijn bouwstenen voor het inzichtelijk maken van potentiële scope-reductie ontwikkeld, welke bruikbaar zijn bij toekomstige dijkversterkingsstrategieën in het HWBP-programma van WDOdelta.</p> <p>De potentiële scope-reductie die bereikt kan worden door het toepassen van een innovatie bij een dijkversterking, wordt meegenomen in het continue proces van de O&I-agenda.</p> <p>De nu lopende innovatieprojecten zijn Dijken en Natuur, Sterkte Onverzadigde Zone, Opbarsten bij dijken, Veiligheidsrendement en Waterveiligheidslandschappen:</p> <p>Bij Dijken en Natuur werken we aan een het bevorderen van een meer integrale samenwerking met natuurstakeholders bij dijkversterkingsprojecten. Doel is om hiermee de kosten welke gemoeid gaan met werken in natuurgebieden te verlagen.</p> <p>Bij Sterkte Onverzadigde Zone en Opbarsten bij dijken onderzoeken we of we conservatisme uit de huidige modelering, of rekenregels, kunnen halen. Door dit onderzoek kunnen we – terecht – extra sterkte aan onze waterkeringen toekennen, waardoor deze minder of mogelijk niet versterkt hoeven te worden.</p> <p>Bij Veiligheidsrendement werken we aan het verrijken van de beslisinformatie welke nodig is om te komen tot een programmering van onze dijkversterkingsprojecten. Dit leidt in potentie tot een reductie in de kosten en een versterkte onderbouwing van de programmering.</p>

	Bij Waterveiligheidslandschappen ligt de focus op de meest effectieve inpassing van de opgaven die wij als waterschap hebben samen met de andere opgaven die vanuit de verschillende stakeholders in het projectgebied liggen. Hiermee beogen we om óf onze opgave tegen lagere kosten te kunnen uitvoeren óf voor dezelfde kosten meerwaarde te kunnen leveren samen met de andere stakeholders. Dit laatste leidt tot een breder gedragen oplossing en een soepele inpassing.
--	---

- F2. De regionale keringen voldoen aan de provinciale norm

Begroting 2023	Realisatie 2023
d. Opstellen van een plan van aanpak voor de toetsing van de regionale keringen op basis van de door provincie Overijssel en Drenthe vastgestelde waterstanden.	Het plan van aanpak voor de toetsing van de regionale keringen is voor het Overijssels deel van ons beheergebied gereed. Voor het Drentse deel doen we dat in 2024, omdat we nog wachten op onderzoeksresultaten van de provincie Drenthe.

1.3.2 Wat hebben we gedaan met betrekking tot de reguliere werkzaamheden?

- Onderhoud en beheer waterkeringen

In 2023 is er een waterveiligheidsrapportage opgesteld waarin duidelijk wordt hoe het waterschap invulling geeft aan de zorgplicht. De muskusrattenpopulatie is afgelopen jaar weer verminderd. We zien echter de risico's van de bever toenemen. De populatie neemt toe. De schades vallen tot nu toe mee, maar de verwachting is wel dat we hier op termijn meer hinder van zullen ondervinden. De gesprekken met de Provincie over een nieuwe aanpak voor zowel de korte- als lange termijn zijn gestart.

- Hoogwater beschermingsprogramma (HWBP)

We werken aan het HWBP zodat in 2050 al onze primaire keringen aan de nieuwe normering voldoen. Per project zijn de volgende mijlpalen behaald:

- ✓ Stadsdijken Zwolle: In 2023 is de realisatie gestart.
- ✓ IJsselwerken: Het ontwerp projectbesluit heeft vertraging opgelopen, waardoor de planuitwerking uitloopt.
- ✓ Veilige Vecht: Het concept VKA is door het DB vrijgegeven.
- ✓ Stenendijk Hasselt: De dijk is veilig verklaard, 1,3 kilometer.
- ✓ Noordelijke Randmeer: De dijk is veilig verklaard, 300 meter.
- ✓ Mastenbroek IJssel: De verkenning is gestart en hiervan is de subsidie beschikbaar.

HWBP Innovatie praktijkonderzoek Opbarsten bij Dijken

In de zomermaanden van 2023 hebben wij, in samenwerking met kennisinstituut Deltares, het praktijkonderzoek opbarsten bij dijken uitgevoerd. Dit onderzoek is volledig gefinancierd vanuit het landelijk HWBP.

De dijk langs de IJssel bij Kampen is letterlijk onder enorme druk gezet en hiermee is onderzoek verricht naar de sterkte van deze dijk en de gevolgen van hoogwater. Een dijk kan op verschillende manieren kapot gaan. Eén van die manieren is dat de grond nabij een dijk open barst. Daardoor wordt de dijk instabiel en schuift de helling van een dijk af. Ook kan zand van onder de dijk naar het oppervlak komen, waardoor de dijk in elkaar kan zakken. Met deze geslaagde proef op de IJsseldijk bij Kampen is kennis verkregen over hoe dat zogenaamde 'opbarsten' precies werkt. Deze kennis kan op termijn worden toegepast bij het beoordelen en het versterken van de Nederlandse dijken.

Uitbetaling subsidie

Doordat er landelijk projecten vertragen, blijft er tot 2028 waarschijnlijk genoeg subsidiegeld beschikbaar om de tekorten bij de verschillende waterschappen op te vangen. Zo worden de voorfinancieringskosten voor de kortere termijn waarschijnlijk gedempt. Tegelijkertijd is er richting 2050 een financieel gat in de programmering. Dit gat ontstaat vooral door inflatie en hogere kosten, alsook extra te versterken kilometers dijk. Dit betekent dat de alliantie vanaf 2028-2030 vooralsnog te weinig geld beschikbaar heeft om de kosten te subsidiëren, met

als gevolg dat de subsidie voor realisatiefases van onze projecten nog niet geprogrammeerd staan. Bij een ongewijzigde programmering zal dit leiden tot flinke voorfinancieringslasten. Op landelijk niveau is nu de volle aandacht om dit opgelost te krijgen.

- Hoogwater 2023

In 2023 hebben we hoog water gehad in ons gebied. Onze vrijwillige dijkwacht is goed getraind en mocht in actie komen. De situatie was nog niet uitzonderlijk. Wel zagen we hoog water in Kampereilanden (met de storm, 1^e keer na dijkversterking), Sallandse Weteringen, Vecht en IJssel. Aangezien onze eigen medewerkers benodigd waren voor de beverinspectie hadden we extra ogen nodig in het veld. De Dijkwacht is daarom op diverse plekken in de kerstvakantie ingezet om in beeld te brengen of er kwetsbare plekken zichtbaar waren. Totaal heeft het voor ruim € 530K aan extra lasten gezorgd (Goederen en diensten: € 150K communicatie, € 24K luchtfoto's en € 20K overig / Personeelslasten €216K crisisorganisatie en € 120K inzet Dijkwacht).

1.3.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de begroting. De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Afwijkingen programma Waterveiligheid

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Realisatie	Vershil	
	2022	na wijziging	2023	Begroting	
				Realisatie	
Personeelslasten	4.194	4.599	4.527	72	V - I
Goederen en diensten	2.301	2.300	2.053	247	V - I
Kapitaallasten	7.351	8.085	7.322	763	V - I
Onvoorzien en dotaties / onttrekkingen voorz.	-	-	-	-	
Inkomsten	-267	-140	-181	41	V - I
Totaal programma lasten	13.579	14.844	13.721	1.123	V

*) Zowel de begrotingspost Goederen en diensten als de post Inkomsten is bij de administratieve verwerking verlaagd met € 144K vanwege een budgettaire raming voor Platform Crisisbeheersing Midden Nederland. Dit betreft een administratief project.

Bedragen x € 1.000

V	N	Toelichting
763		Kapitaallasten: Zie toelichting Exploitatierkening naar programma's
72		Personeelslasten: Zie toelichting Exploitatierkening naar programma's
		Goederen en diensten + Inkomsten
	150	Door het hoge water zijn er meerkosten voor communicatieapparatuur en ondersteuning.
60		Het opruimen van drijfvuil is doorgeschoven naar 2024 i.v.m. het hoge water eind van 2023. Dit zorgt in 2024 voor extra kosten.
270		Door lastig invullen van vacatures zijn niet alle onderzoeken uitgevoerd en deel van de onderzoeken was 100% subsidiabel (HWBP innovatie).
	90	De komende periode vindt de toetsing van de regionale keringen plaats. Hier is eind 2023 al een start meegemaakt. Intentie is om de extra kosten zoveel mogelijk op te vangen binnen de bestaande middelen.
80		Minder aankoop gebruiksgoederen nodig geweest. Denk aan Arbo, hekwerk, hectometers en vervoermiddelen voor de muskusrattenbestrijders.
92		Detacheringsopbrengst COA opvang asielzoekers, afrekening claim Ruimte voor de Rivier, verkoop materieel en schade uitkering.
26		Overige verschillen
1.363	240	
	1.123	Totaal verschil (V)

1.4 Programma Maatschappij en Organisatie

1.4.1 Wat willen we bereiken en wat hebben we gedaan?

Binnen het programma maatschappij en organisatie hebben we voor de komende planperiode van het WBP drie strategische- en twintig operationele doelen geformuleerd. Voor het bereiken van die doelen, zijn in de begroting maatregelen benoemd. In hoeverre deze daadwerkelijk zijn uitgevoerd, wordt hieronder nader toegelicht.

H.-J. Wij dragen bij aan een duurzame toekomst

- H1. WDODelta is in 2025 energieneutraal (electriciteitsneutraal), door evenveel elektriciteit duurzaam op te wekken als te verbruiken (H1) en investeert verder naar volledig energieneutraal in 2030

Begroting 2023	Realisatie 2023
a. Van elektriciteit-neutraal naar energieneutraal: realiseren voorbereiding bouw windturbine Kampen.	Zoals in de 2 ^e bestuursrapportage reeds is gemeld, is de voorbereiding in gang gezet zonder op dit moment externe investeringsverplichtingen aan te gaan, totdat er duidelijkheid is naar aanleiding van het Raad van State beroep. (Bij de RvS is beroep aangetekend tegen de omgevingsvergunning van de windturbine.)

- H2. WDODelta streeft ernaar bij de taakuitvoering in 2030 tenminste 49% broeikasgasreductie te bereiken t.o.v. 1990

Begroting 2023	Realisatie 2023
b. Er zullen diverse verkennende onderzoeken worden uitgevoerd, zodat WDODelta inzicht krijgt in deze opgaven en de aanpak hiervan voor de komende jaren.	De activiteiten lopen in lijn met hetgeen is vastgelegd in de uitwerkingsnotitie Duurzaam DOEN (december 2022).

- I1. WDODelta voert samen met haar omgeving klimaatadaptieve maatregelen uit

Begroting 2023	Realisatie 2023
c. Voor een proactieve benadering bij klimaatadaptatie is het nodig dat we een aanzet maken om te bepalen wat de gevolgen zijn voor ons beheergebied, hoe wij onze rol en positie zien in deze omgevingsprocessen en wat onze ambitie is.	Het traject voor de position paper is gestart door middel van gesprekken met het DB en AB over de positionering in de omgevingsprocessen. Daarnaast zijn wij pro-actief aanwezig geweest bij omgevingsprocessen (o.a. regionale sponsstrategie en PPLG Overijssel en Drenthe).

- J1/2/3. We streven ernaar om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken (J1), minder restafval (J2) en hoogwaardig recycling en grondstoffen uit afvalwater te winnen (J3)

Begroting 2023	Realisatie 2023
d. In de jaren 2023/2024 voeren wij verkenningen uit. Aansluitend zullen wij hierop plannen uitwerken om te komen tot realisatie.	De activiteiten lopen volgens planning.

L.-O. Wij versterken de verbinding met de samenleving

- M1. In 2027 is WDODelta verstrekt door internationale activiteiten (M2) en zijn onze internationale partners sterker geworden

Begroting 2023	Realisatie 2023
e. Op basis van de in 2022 ontwikkelde aanpak gericht op het versterken van de nationale en EU subsidie/fondsenwerving geven we deze aanpak concrete invulling.	De subsidiecoördinator is inmiddels geworven, het subsidieteam is nu compleet en gezamenlijk aan de slag.

- N1. In 2027 zijn onze belangrijkste partners positief over onze samenwerking

Begroting 2023	Realisatie 2023
f. De klanttevredenheid wordt gemeten via een KTO (klanttevredenheid onderzoek)..	In 2023 zijn enkele voorbereidingen voor een KTO gestart, maar het onderzoek is niet gereed en ook niet uitgevoerd. Gezien de benodigde capaciteit voor dit specialistische werk zal afgewogen worden of de kosten van een tweede KTO opwegen tegen de verwachte baten. Naast KTO kent WDODelta andere maatregelen om in verbinding met de omgeving te zijn, zoals omgevingsmanagers, gebiedsbeheerders en servicenormen.
g. De opgestelde communicatiestrategie wordt uitgevoerd, de verkiezingen verlopen rechtmatig, het coalitieakkoord wordt ambtelijk ondersteund en nieuwe bestuursleden krijgen een inwerkprogramma aangeboden.	De verkiezingen voor het nieuwe algemeen bestuur zijn voorbereid en rechtmatig uitgevoerd. Het formatieproces, waaronder het opstellen van een coalitieakkoord en de formatie van een dagelijks bestuur (30/5/2023) zijn ambtelijk ondersteund. Er zijn diverse introductiebijeenkomsten georganiseerd voor het AB. De opgestelde communicatiestrategie is uitgevoerd.

P-R. Wij voeren onze taken uit tegen maatschappelijk verantwoorde kosten

- Q1 Wij voeren onze taken uit in een goede balans tussen kosten, prestaties en risico's.

Begroting 2023	Realisatie 2023
h. In lijn met BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) wordt geïnvesteerd in verhoging van de cyber-weerbaarheid, zodat eind 2023 voor de belangrijkste onderdelen (hoogste risico en/of voorwaardelijk voor andere onderdelen) volwassenheidsniveau 4 wordt behaald.	In lijn met de landelijke afspraken BIO zijn bij WDODelta diverse maatregelen ingevoerd. Aan meerdere onderdelen wordt nog gewerkt. De landelijke audit is eind 2023 uitgevoerd. Op advies van de in augustus 2023 aangestelde CIO zal worden ingezet op intensivering en versnelling van maatregelen en aantoonbare werking hiervan.
i. Het gehele traject om te komen tot invoering van een rekenkamer met ingang van 1 januari 2024 wordt voorbereid.	De voorbereidende werkzaamheden voor de invoering van de Rekenkamer WDODelta zijn uitgevoerd en afgerond. Dit heeft geresulteerd in de installatie van de Rekenkamer en de benoeming van drie leden van de Rekenkamer. Hiermee is de Rekenkamer met ingang van januari 2024 operationeel conform de wettelijke vereiste.
j. De effecten van de sterke prijsstijging van energie worden in scenario's omgezet en mogelijke oplossingen voor de korte en middellange termijn met betrekking tot energievoorziening en -gebruik worden uitgewerkt en ter besluitvorming voorgelegd.	De energiebeheerorganisatie is van start gegaan en pakt de afgesproken werkzaamheden rondom energie op aan de hand van een Energieagenda. De energiemarkt is en blijft dynamisch en onzeker.

- R1. Komend decennium gaan we actief nieuwe technieken en innovaties toepassen in onze organisatie

Begroting 2023	Realisatie 2023
k. We gaan actief nieuwe technieken en innovaties toepassen in onze organisatie vanuit de opgave Digitale Transformatie.	Op het gebied van digitale transformatie is, naast een aantal kleinere trajecten, prioriteit gegeven aan de pilot data gedreven sturing zuiveringen, gezien de verwachte gunstige kosten/baten verhouding zoals gebleken bij enkele andere waterschappen.

I. In 2023 wordt voor de programma's Watersysteem, Waterketen en M&O een concept voor een O&I agenda opgesteld.	De O&I agenda is vastgesteld.
---	-------------------------------

1.4.2 Wat hebben we gedaan met betrekking tot de reguliere werkzaamheden?

- RES (H3)

We nemen deel aan het RES (Regionale Energiestrategie) samenwerkingsverband van Drenthe en van West-Overijssel. De initiatieven die WDO Delta realiseert voor duurzame opwek met zon en wind vinden plaats binnen de context van beide RES-verbanden. Gemeenten en provincies zijn het bevoegd gezag en zijn verantwoordelijk voor de ruimtelijke inrichting en besluitvorming. In Drenthe vindt de verdere inhoudelijke uitwerking en de voortgang van de RES-samenwerking plaats op grond van de RES 1.0. De voortgangsrapportage is conform planning ingeleverd bij het nationaal programmabureau RES. In Overijssel werd eveneens de voortgangsrapportage ingeleverd. Daarnaast werd gewerkt aan RES 2.0 maar in 2023 is het niet gelukt om tot een RES 2.0 te komen. De verwachting is dat dit pas medio 2024 zal plaatsvinden. Het doel energie neutraal in 2030 is hiermee nog steeds haalbaar. Ook het verder groeien in Energie opwekken om tot een goede balans te komen op Betrouwbare en Beschikbare en Betaalbare energie is door de vertraging niet buitenbeeld gekomen.

- CO2 emissie uit veenweides (H4)

Conform onze belofte hebben wij onze bijdrage geleverd. Onze bijdrage is gedaan vanuit de grondhouding klimaat robuust waterbeheer. WDO Delta heeft een adviserende rol gehad bij gebiedsprocessen in het veenweidegebied die onder de verantwoordelijkheid van de Provincie zijn gestart. Daarnaast is meegedacht over de bouwstenen voor de Veenweidestrategie 2.0 die in opdracht van de Provincie Overijssel worden uitgewerkt. Ook is meegewerkt aan plannen voor inrichting van diverse natuur en weidevogelgebieden binnen het veenweidegebied. Hier kan na uitvoering het oppervlaktewaterpeil worden verhoogd.

- Omgevingswet (N1)

De Omgevingswet is ingegaan op 1 januari 2024. Onze bijdrage om digitaal in één loket de aanvraag te doen is als volgt: de Keur is omgezet naar de Waterschapsverordening. Deze verordening is vertaald naar vragen in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Voor de samenwerking in een complex initiatief is de Omgevingstafel ingericht waar in gezamenlijkheid met alle betrokken overheden de belangen worden besproken. De participatie wordt hierdoor bevorderd. WDO Delta neemt deel aan de Omgevingstafels in Drenthe en IJsselland.

1.4.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kosten van dit programma afgezet tegen de begroting. De uiteenzetting gebeurt op basis van de categorieën welke ook specifiek in de begroting waren weergegeven.

Afwijkingen programma Maatschappij en Organisatie

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Realisatie	Vershil	
	2022	na wijziging		Begroting	
	2023	2023	2023		
Personeelslasten	18.837	19.916	23.020	-3.104	N - I
Goederen en diensten	13.611	17.729	14.167	3.562	V - I/S
Kapitaallasten	2.501	1.466	1.614	-148	N - I
Onvoorzien en dotaties / onttrekkingen voorz.	62	646	-103	749	V - I
Inkomsten	-783	-716	-1.051	335	V - I
Totaal programma lasten	34.228	39.041	37.647	1.394	V

*) De begrotingspost Personeelslasten is met € 487.000 verhoogd en de post Goederen en diensten met € 487.000 verlaagd ten opzichte van de vastgestelde begroting. Dit betreft de post reiskosten die nl. in de realisatie als Personeelslasten wordt doorbelast naar de programma's.

Bedragen x € 1.000

V	N	Toelichting
	148	Kapitaallasten: Zie toelichting Exploitatierkening naar programma's
		Personeelslasten
	2.556	Personeelslasten: Zie toelichting Exploitatierkening naar programma's.
135		Het centrale opleidingsbudget is niet volledig benut.
	465	PBB-studiekosten welke in verband met de actualisatie van de voorziening ten laste van de exploitatie komen (zie ook voordelig verschil bij "voorzieningen").
	231	Vanwege krapte op de arbeidsmarkt is het lastig om zelfstandig nieuwe medewerkers te werven. Daar is vaker een extern bureau voor ingeschakeld.
		Goederen en diensten + Inkomsten
190		Diverse kleine voordelen op verschillende gebruiksgoederen. Denk aan voorlichtingsmaatregel, representatie, dienstkleding, kantoorbenodigdheden, voedingsmiddelen en reinigingsmiddelen.
120		De gasleverancier valt niet meer onder de sancties omdat het Russische eigendom overgegaan is naar Duits eigendom. Daarom hebben we alsnog gebruik kunnen maken van ons bestaande contract. Bij begroting 2023 moesten we ervan uit gaan dat het volledige gasvolume opnieuw ingekocht moest worden tegen de destijds geldende (hoge) marktprijs.
90		Lagere huurkosten door o.a. het eerder beëindigen van het huurcontract Place Vendome I.
	325	Het aantal medewerkers in dienst en inhuur stijgt waardoor het volume van de licenties eveneens toeneemt. Ook zijn de prijzen fors gestegen. Prijsstijging van 10% is geen uitzondering.
110		Vanaf 2018 teveel in rekening gebrachte electriciteitskosten van de parkeerkelder en binnenplaats door een fout van de leverancier en lagere bijdrage in de aanleg van de binnentuin.
530		Er zijn minder uitgaven gedaan aan onderzoeken voor o.a. duurzaamheid en assetmanagement (minder benodigd door effectievere inzet) en ook is deel van dit budget ingezet voor inhuur.
384		De kosten voor de uitvoering van de belastinginning door GBLT zijn lager uitgevallen. Dit wordt met name veroorzaakt door niet hoeven aanspreken van post voor onvoorziene kosten, rentevoordeel en minder personeelslasten door o.a. niet tijdig kunnen invullen van vacatures.
820		Niet benodigde stelpost prijsindexering. Dit is in de begroting 2024 structureel verwerkt.
270		Ontvangen Rijksvergoeding voor uitstel Omgevingswet en bijdrage compensatie Wet Openbare Overheid.
290		Lagere bijdrage aan het Waterschapshuis. Dit wordt veroorzaakt door rentevoordeel, minder personele inzet door langdurig ziekte en het niet kunnen vervullen van vacatures en het niet hoeven aanspreken van posten voor onvoorziene kosten.
100		In 2023 nog een voordelige afrekening gehad van onze bijdrage aan het Waterschapshuis in 2022.
85		Lagere kosten internationaal door het doorschuiven van de evaluatie focuslanden naar 2024. Verder zijn alle reiskosten vergoed door Bluedeal.
500		Budget SaaS-kosten (begrotingswijziging) welke ingezet is via post Personeel
575		Minder uitbesteed aan diensten door derden.
		Voorzieningen: Zie de paragraaf incidentele baten en lasten en de toelichting op de balans
90	175	Vrijval i.v.m. overlijden en dotatie voorziening i.v.m. indexatie van de pensioenen van huidige en voormalige bestuurders.
	160	Extra toevoeging voorziening door actualisatie van jubileavergoedingen o.b.v. actuele grondslag.
520		PBB-studiekosten komen ten laste van de exploitatie daarom geen dotatie aan de voorziening.
470		Vrijval i.v.m. actualisatie van de PPB voorziening.
150	325	Vrijval i.v.m. niet uitgekeerd wachtgeld en dotatie aan de voorziening n.a.v. de bestuurswisseling (verkiezingen).
160		Vrijval mobiliteitsvoorziening i.v.m. niet uitgekeerde transitievergoedingen.
190		Overige verschillen
5.779	4.385	
	1394	Totaal verschil (V)

2. Paragrafen

De paragrafen, die verplicht voorgeschreven zijn, geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

2.1 Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en doorontwikkeling van de bedrijfsvoering, conform artikel 4.21 van het Waterschapsbesluit. De realisatie van beleidsvoornemens, zoals verwoord in de begroting, wordt in onderstaande tekst beschreven.

Operationalisering

Voor het jaar 2023 zijn 4 speerpunten vastgesteld. Eind 2023 geeft dit het volgende beeld:

1. Sturingsmodel

Het sturingsmodel is geactualiseerd en de principes van het sturingsmodel worden organisatiebreed toegepast. Ten aanzien van programmasturing en integrale afweging van doelen in relatie tot schaarse middelen, een meerjarig ontwikkeltraject, zijn in 2023 stappen gezet en is de koppeling met afdelingsplannen doorgevoerd. Ten aanzien van het meten van onze WBP doelen zijn verschillende doelen uitgewerkt, zodat formele rapportage in 2024 kan plaatsvinden.

2. Strategie en beleidsproces

De implementatie van het vernieuwde strategie en beleidsproces is in de tweede helft van 2022 van gestart gegaan en is in 2023 afgerond. Doelstelling is om met deze werkwijze het bestuur beter in positie te brengen, en de ambtelijke samenwerking strategisch – tactisch te versterken.

3. Assetmanagement

Alle tactische kaders voor het assetmanagement zijn vastgesteld. Het project assetmanagement is voor dit onderdeel afgerond en borging vindt plaats in de lijn. Bij de beheerafdelingen zijn diverse AMP's (Assetmanagement plannen) opgesteld, wat in 2024 verder uitgevoerd wordt. Tevens is er gewerkt aan de doorontwikkeling van het SAMP.

4. Informatie als fundament

Om de strategische sturing op informatievoorziening te versterken, is in augustus 2023 een directeur Bedrijfsvoering/CIO aangesteld. Er is gewerkt aan prioritering van te starten projecten middels portfoliomanagement. Daarnaast is een nieuwe informatiestrategie opgesteld. Ten aanzien van datagedreven werken wordt steeds meer ingezet op het gebruik van data t.b.v. het beter en efficiënter uitvoeren en analyseren van onze werkprocessen en is gestart met het invullen van de rollen. Er zijn verschillende applicaties opnieuw aanbesteed. In november 2023 is een audit op informatieveiligheid uitgevoerd. Op basis van de auditresultaten zal in 2024 een verdere invulling van het programma I-veiligheid worden opgesteld. Ten aanzien van digitale transformatie zijn meerdere vernieuwingsprojecten uitgevoerd. Een voorbeeld is de datagedreven sturing van onze zuiveringsinstallaties. Hierbij wordt de zuiveringsinstallatie gestuurd door middel van slimme regelalgoritmes. Hiervoor is in 2023 een pilot voorbereid die in 2024 wordt uitgevoerd.

Kernwaarden

De kernwaarden Eigenaarschap, Iedereen in de kracht, Wendbaar en Doelgericht zijn geborgd in de instrumenten van het HR beleid. De ontwikkeling van de kernwaarden wordt ook beschreven in de afdelingsplannen.

Compliance

Diverse nieuwe wetten zijn de afgelopen jaren voorbereid, uitgewerkt en verwerkt in de reguliere bedrijfsprocessen. Wij hebben de stappen kunnen zetten die wij voor ogen hadden. Vanaf 2024 wordt de voorbereiding en implementatie van nieuwe wetten in de lijn belegd. De Omgevingswet, die enkele jaren is uitgesteld, is formeel per 1 januari 2024 van kracht. De voorbereidingen hiervan zijn in het afgelopen jaar afgerond.

De voorbereidende werkzaamheden voor de invoering van de Rekenkamer WDODelta zijn uitgevoerd en afgerond. Dit heeft eind 2023 geresulteerd in de installatie van de Rekenkamer en de benoeming van drie leden van de rekenkamer. Hiermee is de Rekenkamer WDODelta met ingang van 1 januari 2024 operationeel conform het wettelijke vereiste.

De HR afdeling heeft een eerste professionaliseringslag gemaakt. Het recruitment is versterkt en geïntensiveerd, waardoor diverse vacatures, waarbij schaarste is op de arbeidsmarkt, uiteindelijk toch vervuld zijn. Ook zijn enkele medewerkers aangenomen op basis van de begin 2023 gehouden waterborrel. Daarnaast is een nieuwe HR applicatie in korte tijd succesvol geïmplementeerd, waardoor vanaf 2024 een slag gemaakt kan worden in efficiënt werken en het concept "rechtmatigheid by design" (voorkomen foutieve invoer van gegevens door medewerkers) wordt versterkt.

De afgelopen jaren zijn jaarlijks audits uitgevoerd in het kader van de ISO9001 certificering van de werkprocessen Vergunningverlening en handhaving en Beheren en onderhouden zuiveringstechnische werken. Het auditteam is versterkt met nieuwe medewerkers. In 2023 zijn ook diverse overige (niet ISO) audits uitgevoerd en verbeterplannen opgesteld. Eind 2023 is besloten, vanwege het beperkte leereffect, te stoppen met de formele ISO-audits en in 2024 een verkenning te starten naar een kwaliteitssysteem zoals ISO55001 of een vergelijkbaar systeem. Het ISO9001 kwaliteitssysteem blijft wel bestaan en wordt naar verwachting uitgebreid met ISO55001 voor assetmanagement.

De afdelingen waar veel inkoopwerkzaamheden plaatsvinden, hebben een contractmanager in functie. In 2023 is een nieuwe adviseur contractmanagement & contractbeheer van start gegaan. Om het contractmanagement verder te professionaliseren is een pilot opgestart met enkele teamleiders over hoe goed contractmanagement kan worden uitgevoerd. Na afronding zal de pilot breder worden uitgerold.

De jaarlijkse RI&E onderzoeken in het kader van veilig werken zijn uitgevoerd en verbeterplannen zijn opgesteld. In het kader van veilig werken is besloten tot implementatie van de Veiligheidsladder.

Hybride werken

Hybride werken is inmiddels de nieuwe werkwijze geworden. Regelmatig worden enkele aanpassingen doorgevoerd voor digitaal vergaderen, hybride werken en geconcentreerd werken. Deze doorontwikkeling is nog in beweging en een aantal verbeteringen zijn in kaart gebracht.

Risicomanagement

WDODelta stuurt actief op risicomanagement, daarbij richt de beheersing zich op financiële risico's, kwalitatieve risico's en fraude risico's. De financiële risico's worden beheerst door een jaarlijkse actualisatie van risico's en het benodigde financiële weerstandsvermogen. Kwalitatieve risico's worden beheerst door op programmaniveau beheersmaatregelen in kaart te brengen en de voortgang op verbetering van ontoreikende beheersing te monitoren. Met een frauderisicoanalyse zijn fraude risicoclusters in beeld gebracht. Acht van de dertien risicoclusters zijn beheerst met controles en functiescheiding in financiële processen, gedragscode, beëdiging van medewerkers en door het hebben van een klokkenluidersregeling (nieuwe naam m.i.v. 2024: *Regeling vermoeden van een misstand WDODelta*) en het hebben van een vertrouwenspersoon. In het geval van een melding wordt onderzoek ingesteld. In 2023 is een keer melding gedaan van een misstand, hier is onderzoek naar uitgevoerd en heeft afdoening plaatsgevonden. Voor de overige vijf frauderisico's worden beheersmaatregelen uitgewerkt, zoals bijvoorbeeld beheersing van frauderisico bij aanbestedingen. Er worden audits uitgevoerd om de werking te toetsen (voorbeeld: audit overtollig materieel en audit mandatering). In 2023 heeft WDODelta zich aangesloten (formele ondertekening begin 2024) bij de Drentse Aanpak (samenwerkingsverband Drentse overheden) tegen Ondernijning.

In iedere organisatie bestaat het risico dat, ondanks beheersmaatregelen, het management beheersmaatregelen doorbreekt en er is een risico van samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, governance, open cultuur, aanwezigheid van een vertrouwenspersoon, de inrichting van de controlfunctie en audits dragen bij aan beheersing van dit risico. Informatiebeveiliging heeft hoge prioriteit en vraagt veel aandacht, de sector Waterschappen wil voldoen aan de Baseline Informatieveiligheid Overheden (BIO). Hier

komt bovenop dat in de toekomst ook aan het aangescherpte regiem van de NISII wetgeving moet worden voldaan.

2.2 Ontwikkelingen in het vorige begrotingsjaar

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen in het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. In plaats van een aparte paragraaf is er voor gekozen om de algemene ontwikkelingen van het afgelopen jaar op te nemen in de programmaverantwoordingen.

2.3 Incidentele baten en lasten

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig mogen worden beschouwd. Dit betreft per genoemde component het totaal van alle kostensoorten en getotaliseerd voor alle vier programma's.

Het onderstaande overzicht biedt geen inzicht in de integrale lasten die met een specifiek onderwerp samenhangen. Er is sprake van (mogelijke) samenhang met structurele lastenmutaties.

Betreft incidentele lasten	Begroting 2023	Realisatie 2023
1,5 fte RIVUS en Fluvius	105	105
Inhuur WOM	300	247
Implementatie assetmanagement	150	87
Implementatie nieuwe wetten	100	53
Rekenkamer	20	-
Arbeidsmarkt	200	200
Extra brandstoffen	300	301
Hybride werken	300	300
Huur gebouwen	180	180
SaaS oplossing	1.025	827
Externe begeleiding visie op de waterketen	-	106
Inhaalslag bestrijding van exoten	-	1.000
Hoog water 2023	-	531
Dotaties voorzieningen (zie specificatie)	734	839
	3.414	4.776

Betreft incidentele baten	Begroting 2023	Realisatie 2023
Opbrengst detachering aan het Waterschapshuis & IFV	167	138
Opbrengst veiling i.v.m. verkoop materieel BWSD	-	350
Subsidie voor bestrijding van exoten	-	450
Ontvangen subsidie uitvoeringskosten NPLG PPLG	-	281
Dividend de Mussels	-	576
Ottrekking egalisatiereserve watersysteemheffing	6.000	6.000
Ottrekking egalisatiereserve zuiveringsheffing	2.500	2.500
Ottrekking algemene reserves (SaaS-oplossing)	1.025	827
Vrijval voorzieningen	-	1.515
	9.692	12.637

Inhuur WOM

Er is minder inhuur nodig geweest dan vooraf ingeschat.

Implementatie assetmanagement

Er is minder ondersteuning nodig geweest door effectievere inzet.

Implementatie nieuwe wetten

Er is uiteindelijk minder uitgegeven omdat er minder ondersteuning nodig was dan eerder voorzien.

Rekenkamer

In de begroting was voor de rekenkamer (werving en statuten) € 20K aan implementatiekosten begroot. Door de werkzaamheden in eigen beheer te doen hebben er geen uitgaven t.l.v. deze post plaatsgevonden.

SaaS oplossing

Er is vertraging van het project opgetreden o.a. door krapte op de arbeidsmarkt.

Externe begeleiding visie op de waterketen

Een extern bureau heeft ondersteuning verleend voor het komen tot een visie op de waterketen.

Hoog water

Het hoog water in december 2023 heeft tot extra kosten geleid (overwerkuren en goederen & diensten).

Subsidie voor bestrijding van exoten

We ontvingen een hogere subsidie van de Provincie om de explosieve groei van exoten te bestrijden.

Opbrengst detachering aan het Waterschapshuis & IFV

Door wijziging van functie is de detachering met het HWH vroegtijdig beëindigd.

Opbrengst veiling i.v.m. verkoop materieel

Er is in de begroting geen rekening gehouden met de opbrengst van de veiling i.v.m. verkoop materieel.

Inhaalslag bestrijding van exoten

Eenmalige hogere kosten door het bestrijden van de explosieve groei exoten.

Ontvangen subsidie uitvoeringskosten NPLG PPLG

Nationaal Programma Landelijk Gebied; we hebben vanuit het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit eenmalige subsidie ontvangen voor de uitvoering van het NPLG.

Dividend De Mussels

Betreft de dividenduitkering van de gerealiseerde winst in 2022, welke vanwege de uitzonderlijk hoge prijzen in de energiemarkt veel hoger uitviel.

Onttrekking reserves

Er is € 828.000 ten laste van de algemene reserves gebracht ter dekking van de uitgaven in het kader van SaaS-oplossingen op grond van de eerste en tweede begrotingswijziging (Watersysteemheffing € 511.000 en Zuiveringsheffing € 317.000). De onttrekking is lager dan begroot, omdat de SaaS-kosten ook lager uitvielen,

Toevoegingen en onttrekkingen voorzieningen

Zie nadere toelichting in paragraaf 2.4 en op de balans.

2.4 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In de paragraaf onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen wordt ingegaan op de bedragen die uit de voorzieningen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves is gedaan.

Onttrekkingen aan bestemmingsreserves

Ten laste van de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie zijn alleen de begrote onttrekkingen gedaan (Watersysteemheffing € 6,0 miljoen en Zuiveringsheffing € 2,5 miljoen). De bestemmingsreserve HWBP is niet gemuteerd.

Onttrekkingen aan voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en worden gevormd voor specifieke kostenposten, verplichtingen, verliezen of risico's die zijn ontstaan in het verleden, waarvan de omvang op voorhand redelijkerwijs in te schatten is. De volgende bedragen zijn onttrokken/vrijgevallen ten gunste van de exploitatie: (Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de balans)

Onttrekkingen aan voorzieningen:	x € 1.000
- Pensioenverplichting bestuurders	306
- Wachtgeld voormalig bestuurders	250
- Uitkering voormalig personeel/mobiliteit	304
- Thuiswerkfaciliteiten	29
- Jubilea uitkeringen	156
TOTAAL	1.045

2.5 Waterschapsbelastingen en dividend

Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen.

De kosten van de waterkeringszorg, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonersdichtheid en de economische waardeverhoudingen zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het watersysteembeheer.

De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib.

De directe lozings op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan komen ten gunste van het watersysteembeheer.

In de door het bestuur vastgestelde kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de taakkosten van de taak watersysteembeheer naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over de belanghebbenden in de taak.

Categorie	Percentage
• Inwoners	35,00%
• Gebouwd	47,98%
• Agrarisch en overig ongebouwd	16,65%
• Bos en natuur	0,37%

De kostenverdelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Kwijtschelding

WDODelta hanteert een kwijtscheldingsnorm van 100% en voert daarmee een maximaal kwijtscheldingsbeleid.

Onderstaand de werkelijke versus de begrote eenheden:

- watersysteembeheer (inwoners)	11.200 (w) <=> 12.600 (b)
- zuiveringsheffing (v.e.)	21.300 (w) <=> 23.400 (b)

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het GBLT. De controle op de volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Watersysteembeheer

De belastingopbrengst is als volgt:

Bedragen x € 1.000.000

	Begroting 2023	Realisatie 2023
Ingezetenen	31,2	31,0
Gebouwd	40,7	41,6
Ongebouwd	13,2	13,2
Natuur	0,3	0,3
Wegen	0,9	0,9
Verontreinigingsheffing	0,3	0,6
Kwijtschelding	-1,5	-1,3
Oninbaar/vrijval voorziening	-0,2	-0,2
	84,9	86,1

Grondslag voor de heffing:

	Begroting 2023	Realisatie 2023
Ingezetenen (bruto) in wooneenheden	269.700	268.800
Gebouwd binnendijks (WOZ-waarde, bedragen x € 1 mln.)	103.493	105.742
Gebouwd buitendijks (WOZ-waarde, bedragen x € 1 mln.)	797	864
Ongebouwd, oppervlakte binnendijks (in hectare)	148.500	148.500
Ongebouwd, oppervlakte buitendijks (in hectare)	3.300	3.500
Ongebouwd, oppervlakte wegen binnendijks (in hectare)	5.300	5.300
Ongebouwd, oppervlakte wegen buitendijks (in hectare)	-	-
Natuur, oppervlakte (in hectare)	56.100	56.300
Kwijtschelding ingezetenen (in wooneenheden)	-12.600	-11.200

Opbrengst belastingen

De opbrengst is hoger uitgekomen dan begroot vanwege met name de gunstige waardeontwikkeling in de woningmarkt. Er was bij het opstellen van de begroting rekening gehouden met een waardestijging van 13,5% (iets boven het aangehouden niveau voor 2022). De werkelijke waardestijging is uitgekomen op ongeveer 16%. Met betrekking tot de voorgaande belastingjaren is er sprake van een extra opbrengst aan verontreinigingsheffing bedrijfsruimten (bronneringen) dan werd ingeschat (€ 161.000 V) omdat de afrekeningen veelal achteraf worden vastgesteld.

Kwijtschelding

In de begroting was rekening gehouden met een bedrag voor kwijtschelding ingezetenenomslag van € 1.454.800. De werkelijke kwijtschelding komt uit op € 1.298.300; dit laatste bedrag is inclusief een bedrag van € 38.600 voor nog te verwachten kwijtschelding met betrekking tot verzoeken die na 31 december 2023 zullen worden gedaan.

Zuiveringsbeheer

De belastingopbrengst was als volgt:

Bedragen x € 1.000.000

Zuiveringsbeheer	Begroting 2023	Realisatie 2023
Opbrengst bedrijven	15,0	15,2
Opbrengst huishoudens	41,7	41,6
Kwijtschelding	-1,6	-1,4
Oninbaar/vrijval voorziening	-0,2	-0,2
	54,9	55,2

Grondslag voor de heffing:

	Begroting 2023	Realisatie 2023
Verontreinigingseenheden bedrijven (v.e.'s)	223.300	223.300
Verontreinigingseenheden forfaitair (v.e.'s)	623.800	622.800
Kwijtschelding huishoudens (v.e.'s)	-23.400	-21.300

Opbrengst belastingen

De voornaamste oorzaak van de lagere opbrengst huishoudens ten opzichte van de begroting is dat de gerealiseerde areaaluitbreiding van de woningobjecten lager uitvalt dan onze inschatting. Dit heeft ook effect op de opbrengst ingezetenen watersysteemheffing.

De prognose per einde belastingjaar 2023 van de heffingstechnologische en overige bedrijfsruimten laat een lagere opbrengst zien dan begroot. Deze lager ingeschatte opbrengst wordt volledig gecompenseerd door de meeropbrengst tussen de werkelijke en de voorlopige aanslagen over de voorgaande jaren.

De meeropbrengst is mede te verklaren doordat het waterverbruik minder is gedaald, als gevolg van de coronaperiode, dan dat was ingeschat.

Kwijtschelding

In de begroting was rekening gehouden met een bedrag voor kwijtschelding ingezetenenomslag van € 1.565.000. De werkelijke kwijtschelding komt uit op € 1.421.500; dit laatste bedrag is inclusief een bedrag van € 66.500 voor nog te verwachten kwijtschelding met betrekking tot verzoeken die na 31 december 2023 zullen worden gedaan.

Oninbaar

Bij het opstellen van de jaarcijfers voor heffing en inning van de waterschapsbelasting doet GBLT ieder jaar een voorstel voor de te treffen voorziening dubieuze heffingsdebiteuren. Hiervoor is door GBLT een methode ontwikkeld gebaseerd op een risico inschatting ten aanzien van de mate van incassering van de vorderingen. Deze systematiek voor het debiteurensaldo is op basis van een statisch-dynamische beoordeling van de fase waarin een vordering zich bevindt.

Vanwege de KinderOpvangToeslagenAffaire (KOTA) mogen de waterschappen de in de voorgaande jaren als oninbaar of als kwijtschelding afgeboekte aanslagen van gedupeerde ouders bij het Rijk in rekening brengen. Dit bedrag is voor 2023 berekend op € 18.000. Deze KOTA vergoeding is ten gunste van de voorziening dubieuze belastingdebiteuren gebracht.

Volgens de jaaropgave GBLT moet uitgegaan worden van een voorziening dubieuze belasting debiteuren per ultimo 2023 van € 629.000.

*Oninbaar watersysteembeheer**Bedragen x € 1.000*

Op basis van besluiten oninbaar verklaard en verantwoord in de exploitatie		174
Stand van de voorziening dub. belastingdebiteuren op 1-1	287	
Benodigde stand voorziening dub. belastingdebiteuren op 31-12	313	
		-26
Totaal oninbaar Watersysteemheffing		148

*Oninbaar zuiveringsbeheer**Bedragen x € 1.000*

Op basis van besluiten oninbaar verklaard en verantwoord in de exploitatie		179
Stand van de voorziening dub. belastingdebiteuren op 1-1	291	
Benodigde stand voorziening dub. belastingdebiteuren op 31-12	316	
		-25
Totaal oninbaar Zuiveringsheffing		154

Dividend

De NWB keert elk jaar dividend uit (87% voor watersysteembeheer en 13% voor zuiveringsbeheer) op basis van de behaalde resultaten in het vorige boekjaar. Omdat deze gunstiger waren, levert dit een extra inkomst op van € 206.000. Daarnaast is er opnieuw dividend ontvangen i.v.m. ons aandeel in Zonnepark De Mussels (€ 576.000 t.o.v. € 246.000 in 2022). Deze opbrengst wordt via programma M&O verdeeld over de twee kostendragers.

Samengevat (incl. dividend)*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil Begroting Realisatie
<i>Opbrengst watersysteemheffing</i>				
Watersysteem- en wegenheffing gebouwd	39.087	40.695	41.569	874
Watersysteem- en wegenheffing ingezetenen	29.289	31.141	31.034	-107
Watersysteem- en wegenheffing ongebouwd	12.242	13.186	13.211	25
Watersysteem- en wegenheffing natuur	295	314	313	-1
Watersysteem- en wegenheffing wegen	896	936	941	5
Verontreinigingsheffing	414	300	581	281
Kwijtschelding	-1.173	-1.455	-1.299	156
Oninbaar	-119	-200	-174	26
Dividend	1.816	2.001	2.180	179
Totaal opbrengst watersysteemheffing	82.747	86.918	88.356	1.438
<i>Opbrengst zuiveringsbeheer</i>				
Zuiveringsheffing bedrijven	13.720	14.937	15.199	262
Zuiveringsheffing huishoudens	37.247	41.727	41.651	-76
Kwijtschelding	-1.226	-1.565	-1.421	144
Oninbaar	-163	-200	-179	21
Dividend	271	299	326	27
Totaal opbrengst zuiveringsbeheer	49.849	55.198	55.576	378
Dividend (programma M&O)	246	-	576	576
Totaal	132.842	142.116	144.508	2.392

2.6 Weerstandsvermogen

Inleiding

Als waterschap houden we rekening met risico's. Een risico is de kans op het zich voordoen van een onzekere en ongewenste gebeurtenis met een nadelig gevolg. Met behulp van risicomanagement brengen wij risico's in beeld en treffen we beheersmaatregelen. Om de eventuele financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen wordt een weerstandsvermogen aangehouden.

Beleidsuitgangspunten

Het beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen is eerder door het algemeen bestuur als volgt vastgesteld:

- Het weerstandsvermogen is de financiële reserve om de financiële gevolgen van risico's op te vangen;
- Het weerstandsvermogen wordt gevormd door de algemene reserve, verdeeld naar de taken zuivering en watersysteembeheer;
- Het weerstandsvermogen dient ruim voldoende te zijn, daarvoor wordt een opslagfactor van 1,6 toegepast;
- De omvang van het benodigde weerstandsvermogen wordt jaarlijks geactualiseerd.

Berekening van het benodigde en beschikbare weerstandsvermogen

Risico's worden in kaart gebracht met behulp van risicodialogen. Bij risico's met financiële gevolgen wordt een inschatting gemaakt van de financiële omvang van een risico en de kans van voordoen. Het totaal van alle financiële risico's wordt vervolgens gecorrigeerd met behulp van een statistische methode (Monte Carlo Simulatie) omdat niet alle risico's zich tegelijkertijd voordoen. De berekende omvang van het weerstandsvermogen wordt vervolgens verhoogd met een opslagfactor van 1,6 in verband met onvoorziene risico's. De omvang van het weerstandsvermogen is gebaseerd op incidentele doorrekening van risico's, een risico dat zich herhaalt moet als structurele last in de begroting worden opgenomen.

Het weerstandsvermogen wordt gevormd door de algemene reserve, derhalve is de algemene reserve niet vrij inzetbaar. Een eventuele verhoging of verlaging van het weerstandsvermogen volgt bij de vaststelling van de jaarrekening en de bestemming van het rekeningresultaat door het algemeen bestuur.

In kaart gebrachte risico's

De geïnventariseerde risico's worden bijgehouden in een risicoregister, de risico's zitten in de categorieën: ICT (incidenten), calamiteit in keten of systeem, personele beschikbaarheid en bedrijfscontinuïteit i.r.t. geopolitieke ontwikkelingen.

Financiële risico's jaarrekening 2023 (o.b.v. begroting 2024)	
Top 5	% berekening
ICT incidenten	17%
Calamiteit in keten of systeem	15%
Bedrijfscontinuïteit	13%
Personele beschikbaarheid	9%
Geopolitieke ontwikkelingen	8%

De weerstandscapaciteit wordt voor twee taken (zuiverings-en watersysteembeheer) apart berekend. De omvang van het beschikbare en benodigde weerstandsvermogen is in onderstaande tabel weergegeven, hieruit volgt de voorgestelde actualisatie / bijstelling van het weerstandsvermogen (algemene reserve).

Bij de behandeling van de begroting 2024 (AB vergadering van november 2023) heeft het AB de intentie uitgesproken om de onderstaande actualisatie van het weerstandsvermogen bij de behandeling van de jaarstukken 2023 af te wegen/te effectueren.

Taak	Algemene reserve 01/01/2023	Onttrekking 2023	Voorgestelde actualisatie	Algemene reserve na vaststelling bij de jaarstukken 2023
Watersysteembeheer	€ 3,7 mln.	- € 0,511 mln.	+ € 0,703 mln.	€ 3,892 mln.
Zuiveringsbeheer	€ 3,6 mln.	- € 0,317 mln.	+ € 0,364 mln.	€ 3,647 mln.
Totaal	€ 7,3 mln.	- € 0,828 mln.	+ € 1,067 mln.	€ 7,539 mln.

2.7 Financiering

Inleiding

Het treasurybeleid is vastgelegd in de Verordening financieel beleid en beheer en nader uitgewerkt in het treasurystatuut. Zowel de verordening als het statuut beogen het financieringsbeleid transparant te maken. Met als doel om de risico's zo goed mogelijk te beheersen binnen de vastgestelde kaders.

Algemene ontwikkelingen

De economische groei in Nederland stagneerde in 2023 door dalende binnenlandse bestedingen, dalende uitvoer, sterk gestegen rente en hoge inflatie. De inflatie in 2023 was wel aanzienlijk lager dan die in 2022. Vanwege deze ontwikkelingen heeft de ECB haar beleidsrentetarieven in 2023 in de 1^e drie kwartalen verhoogd. Omdat wij een verdere verhoging in het 4^e kwartaal hadden voorzien, werd besloten tot het aantrekken van een geldlening. Vanwege de plotselinge daling van de inflatie, daalde echter de rente op langlopende geldleningen in het 4^e kwartaal. Omdat we de aangetrokken middelen tegen een gunstig tarief konden onderbrengen in de rijks schatkist kon er een positief renteresultaat gerealiseerd worden.

Schatkistbankieren

Het drempelbedrag Schatkistbankieren bedroeg € 3,4 miljoen. Een positief rekening courantsaldo bij de NWB Bank, hoger dan deze drempel, dient verplicht tijdelijk te worden overgeheveld naar de rekening courant bij het Rijk.

Er hebben een aantal geldmutaties plaatsgevonden in het kader van Schatkistbankieren. Dit resulteerde in een door het waterschap te vorderen saldo op de rekening courant bij het Rijk per eind 2023 van € 52 miljoen. Dit saldo is ontstaan doordat er, vooruitlopend op een verwachte kapitaalmarkt-rentestijging, in het 2^e kwartaal 2023, een langlopende geldlening van € 60 miljoen is afgesloten. Dit geleende bedrag dekte de totaal ingeschatte financieringsbehoefte voor de rest van 2023. Doordat de werkelijke investeringsuitgaven enigszins achterbleven ten opzichte van de raming en er een niet verwachte HWBP-subsidie van € 40 miljoen in december werd ontvangen is het forse rekening courant tegoed bij het Rijk ontstaan.

Rente en risicobeheer

Rentebeheer

Voor het rentebeheer dient onderscheid gemaakt te worden tussen:

- *Rente op de geldmarkt (leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar).*
Het te betalen rentepercentage met betrekking tot het rekening courant krediet bij de NWB Bank is gestegen van 2% (afgerond) begin 2023 naar 4% (afgerond) aan het eind van 2023.
- *Rente op de kapitaalmarkt (leningen met een looptijd langer dan 1 jaar).*
Het te betalen rentepercentage met betrekking tot de langlopende geldleningen is in eerste instantie sterk gestegen, om in het vierde kwartaal weer te dalen tot uiteindelijk (afgerond) 3,2% (bij een fixe geldlening met een looptijd van 20 jaar).

Bedragen x € 1.000.000

Geldverstrekker	Bedrag lening €	Rente%	Soort	Stortingsdatum	Looptijd	Einddatum
Provincie Noord Brabant	30,0	2,7500	fixe	2-2-2023	30	3-2-2053
NWB	60,0	3,180%	fixe	2-5-2023	28	2-5-2051
Totaal	90,0					

Fixe = een langlopende lening waarbij de rente tijdens de gehele looptijd van de lening vaststaat en waarbij de lening in één keer wordt afgelost op de einddatum van de lening.

Maatwerk = een langlopende geldlening voor een bepaalde vaste periode, waarbij er tussentijds aflossingen plaatsvinden. Deze aflossingen zijn qua omvang en het moment waarop afgestemd op de toekomstige financieringsbehoeften.

Risicobeheer*Kasgeldlimiet*

De kasgeldlimiet is € 39 miljoen en bedraagt 23% (ministeriële norm) van het begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar 2023. De kasgeldlimiet is gericht op het beperken van het renterisico op kortlopende financiering. Waarbij de gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De kaslimiet beoogt fluctuaties in de rentelasten te beheersen. De netto vlottende schuld is onder de kasgeldlimiet gebleven. Zie hiervoor de onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000.000

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Kasgeldlimiet	39,0	39,0	39,0	39,0
Schuld/Tegoed in R/C	7,0	-22,0	-4,0	-4,0
Kasgeldleningen	3,0	-	-	-
Uitstaand geld bij Schatkist	-2,0	-34,0	-44,0	-64,0
Onderschrijding	31,0	95,0	87,0	107,0

Renterisiconorm

De renterisiconorm betreft het risico dat voort kan vloeien uit een renteherziening en/of uit de herfinanciering van lopende langlopende geldleningen. De norm mag volgens de Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden (UFDO) niet hoger zijn dan 30% van het bruto begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar 2023.

De renterisiconorm is € 51 miljoen en heeft als doel om fluctuaties in rentelasten over de jaren heen te kunnen beheersen. Deze norm is niet overschreden. De totaal betaalde aflossingsbedragen bedroegen € 0,5 miljoen.

In onderstaande tabel is het verloop van de renterisicoruimte over de jaren 2023 tot en met 2026 opgenomen.

Bedragen x € 1.000.000

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Aflossingen	0,5	0,5	26,0	16,0	18,0
Renterisiconorm	51,0	51,0	57,0	61,0	63,0
Renterisiconormruimte	50,5	50,5	31,0	45,0	45,0

Financieringstekort

Het financieringstekort ontstond met name door uitgaven met betrekking tot de uitgevoerde nieuwe investeringen, lopende investeringsprojecten en door te betalen rente en aflossingen met betrekking tot bestaande geldleningen (herfinanciering). Het financieringstekort is gedekt door twee langlopende geldleningen voor in totaal € 90 miljoen euro aan te trekken.

Rente-omslagpercentage

Vanwege het hanteren van integrale financiering worden de rentelasten met betrekking tot de investeringen toegerekend aan de programma's via een renteomslag-percentage. Op basis van de jaarrekeningcijfers 2023 bedraagt de omslagrente 1,06%.

2.8 Verbonden partijen

WDO Delta participeert in een aantal verbonden partijen. Dit vormt een manier om beleidsvoornemens uit de programma's uit te kunnen voeren. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Een bestuurlijk belang heeft het waterschap wanneer deze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als hij stemrecht heeft. Een financieel belang heeft het waterschap als financiële middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Beleid ten aanzien van de verbonden partijen

In verschillende beleidssectoren van het waterschap, met verschillende motieven, komend vanuit verschillende uitgangsposities, is de afweging gemaakt voor het aangaan van een bestuurlijke participatie en is gekozen voor een specifieke juridische constructie. Per participatie wordt hieronder onder andere aangegeven welk beleid de verbonden partij uitvoert en wat de uitvoering van dit beleid het waterschap oplevert.

Naam	GBLT	
Vestigingsplaats	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, "zelfstandig" overheidsorgaan	
Openbaar belang	GBLT is het gemeenschappelijk belastingkantoor dat de heffing en invordering verzorgt van de belastingen van vijf waterschappen en zes gemeenten. Hierdoor worden de maatschappelijke kosten van het innen van de belastingen zo laag mogelijk gehouden	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage bedroeg € 2,24 miljoen.	
Risico	WDO Delta is voor de uitvoering van haar taken afhankelijk van de belastingopbrengsten die GBLT incasseert. De GBLT-deelnemers zijn verplicht deze van geld te voorzien, zodat deze haar taken goed kan uitvoeren. Voert GBLT haar taken toch niet goed uit, dan kan dit invloed hebben op zowel de inkomsten als de uitgaven van WDO Delta.	
Ontwikkelingen	Gemeente Ommen treedt vanaf 2024 toe tot de GR. Daarnaast is er een drietal gemeenten (Veenendaal, Renswoude en Woudenberg) die het voornemen hebben om hun belastingtaken onder te brengen bij GBLT. Besluitvorming vindt in 2024 plaats.	
Financiële gegevens x € 1.000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	2.207	2.257
Vreemd vermogen	5.848	4.561
Resultaat 2023		2.257

Naam	Gemeenschappelijk Laboratoriumorganisatie (Aqualysis)	
Vestigingsplaats	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, "zelfstandig" overheidsorgaan	
Openbaar belang	Aqualysis is een waterlaboratorium dat werkzaamheden verricht voor waterschappen. Deze zijn ook deelnemer in de bedrijfsvoeringsorganisatie. Het is een praktische oplossing voor het aansturen van een samenwerkingsverband, welke grotendeels uitvoerende taken realiseert. In de regeling nemen Zuiderzeeland, Vechtstromen, WDODelta, Vallei en Veluwe en Rijn en IJssel deel. Ook behoren diverse overheden en bedrijven tot de klantenkring. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten is de controle op de naleving van vergunningen, het beheersen en beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater mogelijk.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage bedroeg € 2,9 miljoen.	
Risico	WDODelta is samen met andere deelnemers verplicht Aqualysis van geld te voorzien zodat deze haar taken goed kan uitvoeren. En staat, samen met de andere deelnemers garant voor de financiële verplichtingen die Aqualysis met de NWB aangaat. Indien Aqualysis deze niet meer kan voldoen, dan is WDODelta mede aansprakelijk.	
Ontwikkelingen	Aqualysis laat op dit moment nog een deel van haar bedrijfsvoeringstaken (onder meer op het vlak van Financiën, HRM, ICT, Inkoop- en Juridisch advies) uitvoeren door WDODelta. Omdat zij besloten heeft die taken in de toekomst meer in eigen beheer te willen uitvoeren, zal een groot deel van deze dienstverlening door WDODelta in de loop van 2025 worden beëindigd.	
Financiële gegevens x € 1.000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	803	330
Vreemd vermogen	15.881	12.388
Resultaat 2023		-

	Het Waterschapshuis	
Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, "zelfstandig" overheidsorgaan	
Openbaar belang	Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het vlak van Informatie en communicatie-technologie. Het doel is het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen waterschappen en andere overheden die ook actief zijn in de 'natte' sector. Via Het Waterschapshuis spannen waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren en om kostenbesparing op ICT uitgaven te realiseren.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage bedroeg € 1,6 miljoen.	
Risico	WDODelta is samen met andere deelnemers verplicht Het Waterschapshuis van geld te voorzien zodat deze haar taken goed kan uitvoeren. En staat, samen met andere deelnemers garant voor de financiële verplichtingen van Het Waterschapshuis jegens derden. Indien deze hieraan niet meer kan voldoen, dan is WDODelta mede aansprakelijk.	
Ontwikkelingen	Er loopt een geschil met de belastingdienst over mogelijke btw-plichtigheid. De rechter heeft Het Waterschapshuis in het gelijk heeft gesteld. De belastingdienst is in cassatie gegaan bij de Hoge Raad tegen deze uitspraak. Er is een verweerschrift ingediend en Het Waterschapshuis is in afwachting van het vervolg.	

Financiële gegevens x € 1.000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	-	-
Vreemd vermogen	10.242	11.548
Resultaat 2023		-

	Het Regionaal Historisch Centrum Drents Archief	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, "zelfstandig" overheidsorgaan	
Openbaar belang	Het Drents Archief is een Regionaal Historisch Centrum en vormt een GR met o.a. het Rijk en de gemeente Assen. De activiteiten zijn in twee hoofdtaken te verdelen: 1) invulling aan de wettelijke taak om de archieven van de partners en de provincie Drenthe te beheren 2) vervullen van de publieke taak om de schatten aan informatie die in de depots worden bewaard voor een breed publiek toegankelijk te maken.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage wordt vanaf 2024 verstrekt.	
Risico	N.v.t.	
Ontwikkelingen	Er wordt volop ingezet wordt op de e-depot voorziening (voor digitale archivering) waarbij ook gezocht wordt naar andere toetreders tot de GR.	
Financiële gegevens x € 1.000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	321	316
Vreemd vermogen	1.108	1.180
Resultaat 2023		-/- 5

	De Unie van Waterschappen	
Naam	De Unie van Waterschappen	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Vereniging	
Openbaar belang	De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt alle waterschappen in Nederland in het nationale en internationale speelveld met betrekking tot het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. Tevens stimuleert het kennisuitwisseling en samenwerking en is het de werkgeversorganisatie van de medewerkers van alle waterschappen.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage bedroeg € 0,7 miljoen.	
Risico	WDO Delta staat (naar rato van het aandeel van het waterschap in de totale contributiebetaling aan de vereniging) deels garant voor een geldlening van de Nederlandse Waterschapsbank voor € 5,8 miljoen. Deze lening loopt tot en met 2 mei 2042.	
Ontwikkelingen	In 2027 viert de Unie van Waterschappen haar 100-jarige jubileum. Hiervoor zullen festiviteiten worden georganiseerd. Het Uniebureau wil hiervoor alvast geld reserveren en is daarom voornemens om de komende 4 jaren, vanaf 2023 t/m 2026, een reserve te vormen van €100.000 per jaar voor dit jubileum.	
Financiële gegevens x € 1.000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	2.698	2.178
Vreemd vermogen	22.578	21.732
Resultaat 2023		-/- 519

Naam	Stichting STOWA	
Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Stichting	
Openbaar belang	STOWA is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerder in Nederland, die toegepaste kennis vergaart, verspreidt en implementeert. Deze hebben de waterbeheerders nodig om de opgaven waar zij in hun werk voor staan goed uit te kunnen voeren. Deelnemers zijn waterschappen en provincies, die gezamenlijk het werk van de stichting financieren.	
Jaarlijkse bijdrage	De financiële bijdrage bedroeg € 0,38 miljoen.	
Risico	Er is sprake van een relatief gering financieel risico. De bijdragen van de deelnemende partijen en van derden dekken de te maken kosten.	
Ontwikkelingen	N.v.t.	
Financiële gegevens x € 1.000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	8.671	6.873
Vreemd vermogen	12.898	11.362
Resultaat 2023		-

Naam	N.V. Nederlandse Waterschapsbank (NWB)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Openbaar belang	De Nederlandse Waterschapsbank is financiële dienstverlener van de Nederlandse publieke sector. Met een gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de bank mede bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het aandelenbezit van het waterschap bij de NWB is niet verhandelbaar en brengt geen financieel risico met zich mee. De aandelen zijn tegen de verkrijgingswaarde op de balans geplaatst. Als gevolg van Basel III-richtlijnen, voortvloeiende uit de economische recessie, is de afgelopen jaren geen dividend uitgekeerd	
Jaarlijkse dividenduitkering	In 2023 is dividend ontvangen over 2022 voor € 2,5 miljoen.	
Risico	In de begroting van WDO Delta wordt structureel rekening gehouden met een dividenduitkering vanwege het bezit van aandelen NWB. De ontvangst van dividend is echter afhankelijk van de behaalde nettowinst. Deze is niet ieder jaar gelijk. Bij het niet of lager ontvangen van dividend leidt dit tot een exploitatietekort.	
Ontwikkelingen	De verwachting bestaat dat met name kredietvraag van waterschappen, drinkwaterbedrijven en woningcorporaties de komende jaren leidt tot een verdere groei van de kredietportefeuille. Mede vanwege hogere banken-belasting en het besluit van de ECB om niet langer rente te vergoeden op de verplichte kasreserve die banken bij de centrale bank moeten aanhouden, komt de nettowinst naar verwachting in 2024 lager uit dan afgelopen jaar. De dividenduitkering blijft t.o.v. 2023 ongewijzigd.	
Financiële gegevens x € 1 miljoen	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	1.995	2.060
Vreemd vermogen	71.290	73.849
Resultaat 2023 (netto)		126

Naam	Wij Windenergie Staphorst B.V.	
Vestigingsplaats	Staphorst	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	De B.V. is onderdeel van de coöperatie Wij Duurzaam Staphorst (WDS) en is opgericht voor het realiseren, exploiteren van een windpark. Het waterschap heeft als streven energieneutraal te werken per 2025. In Staphorst wordt daarom deelgenomen in een windpark, opgezet door de lokale coöperaties. Er is hiervoor door het waterschap samen met de lokale coöperatie Wij Duurzaam Staphorst een organisatie "Wij windenergie Staphorst BV" opgericht. De BV gaat in een latere fase van het traject aandelen uitgeven, waarbij het waterschap voor tenminste 20% participeert in het eigen vermogen, met het oog om Garanties van Oorsprong (GvO's) op naam te verkrijgen en daarmee bij te dragen aan een energie neutraler waterschap.	
Jaarlijkse bijdrage	n.v.t.	
Risico	Bij faillissement van de B.V. vervalt het jaarlijkse exploitatievoordeel en zijn de aandelen niets meer waard.	
Ontwikkelingen	Eind 2021 heeft er een kapitaalstorting plaatsgehad van € 1,2 miljoen. De participatie levert een substantiële bijdrage van ongeveer 12,7 miljoen kWh aan de doelstelling energieneutraal waterschap 2025. Het gestorte kapitaal wordt gedurende de levensduur van het windpark terugbetaald.	
Financiële gegevens x € 1.000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	1.430	Ten tijde van het opstellen van de jaarstukken waren deze cijfers nog niet officieel gepubliceerd.
Vreemd vermogen	28.702	
Resultaat 2023 (netto)		

Naam	Nieuwleusen Synergie Lokaal Energie Bedrijf B.V.	
Vestigingsplaats	Nieuwleusen	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	Het waterschap is sinds 2020 aandeelhouder in de B.V.	
Jaarlijkse bijdrage	n.v.t.	
Risico	Bij faillissement van de B.V. vervalt het jaarlijkse exploitatievoordeel en zijn de aandelen niets meer waard.	
Ontwikkelingen	WDO Delta heeft als streven energieneutraal te werken per 2025. Op grond daarvan worden in samenwerking met de omgeving trajecten voor zon- en windenergie ontwikkeld. Sinds 2020 participeert het waterschap in het aandelenkapitaal van de Nieuwleusen Synergie Lokaal Energiebedrijf B.V.	
Financiële gegevens x € 1.000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	3.430	Ten tijde van het opstellen van de jaarstukken waren deze cijfers nog niet officieel gepubliceerd.
Vreemd vermogen	11.394	
Resultaat 2023 (netto)		

Naam	Zonnepark De Mussels B.V. te Beilen	
Vestigingsplaats	Balinge	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	De B.V. is op 14 februari 2022 opgericht. WDOdelta participeert als mede-aandeel met Coöperatie Project De Mussels U.A. als tweede aandeelhouder met een kapitaalstorting van € 2,45 miljoen.	
Jaarlijkse bijdrage	n.v.t.	
Risico	Bij faillissement van de B.V. vervalt het jaarlijkse exploitatievoordeel en zijn de aandelen niets meer waard.	
Ontwikkelingen		
Financiële gegevens x € 1.000	1-1	31-12
Eigen vermogen (incl. resultaat)	1.534	1.564
Vreemd vermogen	16.483	15.453
Resultaat 2023 (netto)		104

2.9 Openbaarheidsparagraaf

Met deze, op grond van de Wet open overheid (Woo) verplichte, openbaarheidsparagraaf leggen wij verantwoording af over de uitvoering van de Woo. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's. De actieve publicatieplicht met betrekking tot de gefaseerde actieve publicatie van de elf informatiecategorieën is nog niet in werking getreden.

1. Actieve openbaarmakingsplicht voor de elf verplichte categorieën documenten (artikel 3.3 Woo)

In de Woo staan 17 informatiecategorieën die bestuursorganen op termijn actief openbaar moeten gaan maken (zie onderstaande tabel). Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is bezig met het nader concretiseren van de definities van deze informatiecategorieën. Daarnaast schrijft de Woo voor dat actieve openbaarmaking plaatsvindt door middel van een digitale infrastructuur die door de minister van BZK wordt ingericht en in stand wordt gehouden. Deze infrastructuur is nog niet beschikbaar gesteld. Gelet op het voorgaande is de verplichting tot actieve openbaarmaking van de zeventien informatiecategorieën nu nog niet van kracht. Eén en ander treedt gefaseerd (per informatiecategorie) in werking - het is nog niet bekend wanneer. In onderstaande tabel wordt per informatiecategorie weergegeven hoeveel documenten het waterschap in 2023 publiceerde.

Nr.	Artikel Woo ¹	Omschrijving	Aantal documenten	Platform
1, 2 en 3.	3.3. lid 1 sub a, sub b en sub c	Wetten en algemeen verbindende voorschriften (avv), overige besluiten van algemene strekking (bas), ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag.	49 (waarvan in 2023: 8 x avv, 3 x bas en 4x beleidsregel)	- Waterschapsblad; - Overheid.nl; - Officielebekendmakingen.nl (verwijzing via de website WDOdelta naar voornoemde websites).
4 en 5.	3.3. lid 1 sub d en sub e	Organisatie & werkwijze en bereikbaarheidsgegevens.	4	Overheid.nl en website WDOdelta.
6 en 7.	3.3. lid 2 sub a en sub c	Bij vertegenwoordigende organen ingekomen stukken en vergaderstukken decentrale overheden.	376	Website WDOdelta
8.	3.3. lid 2 sub b	Vergaderstukken Staten-Generaal	n.v.t. voor WDOdelta	n.v.t.

¹ Treedt in werking op een bij koninklijk besluit nader te bepalen tijdstip.

9.	3.3. lid 2 sub d	Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges.	44	Website WDODelta
10.	3.3. lid 2 sub e	Adviezen: 1°.over de ontwerpen, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, van adviescolleges of -commissies alsmede van andere externe partijen indien die om advies zijn verzocht, 2° over andere onderwerpen van adviescolleges of -commissies, alsmede de op dat advies betrekking hebbende adviesaanvraag, uitgezonderd adviezen die betrekking hebben op individuele gevallen.	0	n.v.t.
11.	3.3. lid 2 sub f	Convenanten	33	- Website WDODelta; - Waterschapsblad; - Overheid.nl; - Officielebekendmakingen.nl.
12.	3.3. lid 2 sub g	Jaarplannen en jaarverslagen	2	Website WDODelta
13.	3.3. lid 2 sub h	Subsidieverplichtingen anders dan met beschikking.	n.v.t. voor WDODelta	n.v.t.
14.	3.3. lid 2 sub i	Woo-verzoeken en -besluiten	142	n.v.t.
15.	3.3. lid 2 sub j	Op verzoek van een bestuursorgaan ambtelijk of extern opgestelde onderzoeksrapporten die geen onderdeel vormen van de uitvoering van de taak van dat bestuursorgaan, die voornamelijk uit feitelijk materiaal bestaan en die betrekking hebben op: °.de wijze van functioneren van de eigen organisatie, 2°.de voorbereiding of de evaluatie van beleid, inclusief de uitvoering, naleving en handhaving.	3	- Unievanwaterschappen.nl; - Website WDODelta.
16.	3.3. lid 2 sub k	Beschikkingen	422	- Waterschapsblad; - Overheid.nl; - Officielebekendmakingen.nl (verwijzing via de website WDODelta naar voornoemde websites).
17.	3.3. lid 2 sub l	Klachtoordelen	0	n.v.t.

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de zeventien onder 1. vermelde categorieën (artikel 3.1 Woo)

Er zijn geen andere documenten gepubliceerd dan op basis van de inspanningsverplichting.

3. De passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo)

Er zijn zeven Woo-verzoeken ingediend. Hierbij zijn circa 142 documenten openbaar gemaakt.

4. De informatiehuishouding

In 2022 is de implementatie van de Woo door een interdisciplinaire projectgroep uitgevoerd. In 2023 is onderzocht hoe de implementatie verder geoptimaliseerd en geborgd kan worden. Eén en ander mede gelet op de (verdere) implementatie van de aanstaande verplichte 17 informatiecategorieën.

5. De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

Per 1 mei 2023 is een juridisch coördinator Woo aangewezen. Het waterschap beschikte sinds 1 mei 2022 al over een Woo-contactfunctionaris.

6. Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren

Voor de implementatie van de Woo is – en wordt - actief kennis gedeeld met andere bestuursorganen. Alle ontwikkelingen ten aanzien van Woo worden op de voet gevolgd.

7. Besteding Rijksmiddelen

De rijksoverheid stelt incidentele middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en structurele middelen om de extra uitvoeringskosten als gevolg van de Woo te dekken. In 2023 ontvingen we een bedrag van € 47.063 aan incidentele middelen en € 132.325 aan structurele middelen. De middelen zijn als volgt ingezet:

Incidentele uitgaven Woo	€	Structurele uitgaven Woo	€
Projectleiding	39.000	Contactfunctionaris	19.000
Onderzoek digitale toegankelijkheid/overig	7.000	Coördinator Woo	27.000
Opleiding	1.000	Administratieve ondersteuning	64.000
Totaal	47.000	Anonimiseren en publiceren	13.000
		ICT-kosten	9.325
		Totaal	132.325

2.10 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Hierbij zitten ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals aan- en verkopen grond, investeringen en investeringsbijdragen.

De lidstaten van de EU die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben de euro als officiële munt. Deze lidstaten hebben in het stabiliteits- en groeipact afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Eén van de afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort. Als het EMU-tekort van één van de lidstaten boven het normpercentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP) uitkomt, krijgt het land een officiële waarschuwing. In het uiterste geval kan de Europese Raad van Ministers ook boetes opleggen.

Om ervoor te zorgen dat het Nederlandse tekort binnen de gestelde norm van 3% blijft, is de Wet Houdbare Overheidsfinanciën vastgesteld per december 2013. Hierin is bepaald wat de decentrale overheden mogen bijdragen aan dit tekort. De tekortnorm voor alle decentrale overheden bedraagt 0,4% van het BBP. Voor de waterschappen betekent dit dat alle waterschappen 0,05% mogen bijdragen aan het EMU-tekort.

De berekening van het EMU-saldo is als volgt: *(bedragen x € 1.000.000)*

	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023
Exploitatiesaldo voor bestemming van reserves	-2,7	-8,5	-0,4
Invloed investeringen			
Bruto-investeringsuitgaven	-101,4	-164,1	-149,6
Investeringsbijdragen	41,2	54,7	99,5
Afschrijvingen (incl. desinvesteringen)	31,4	31,2	31,2
Invloed voorzieningen			
Toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	0,7	0,6	0,8
Onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-0,6	-	-0,9
Onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-0,2	-0,7	-0,6
Deelnemingen en aandelen			
Boekwinst	-	-	-
Boekverlies	-	-	-
EMU-saldo	-31,6	-86,8	-20,0
<i>Referentiewaarde</i>	<i>-18,8</i>	<i>-20,8</i>	<i>-20,8</i>

De referentiewaarde is het maximale toegestane EMU-saldo van ieder individueel waterschap, omgerekend naar de grootte van het waterschap. De individuele EMU-referentiewaarden zijn vooral bedoeld als richtlijn voor het toegestane tekort op het niveau van de individuele overheden. Zowel op begrotingsbasis als realisatie is het EMU-saldo binnen de referentiewaarde gebleven.

2.11 Topinkomens

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT) stelt regels aan de openbaarheid en aan de hoogte van deze inkomens. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semi publieke sector, maar kent ook een maximale bezoldigingsnorm toe voor een topfunctionaris. Indien de maximale bezoldigingsnorm wordt overschreden, is sprake van een onverschuldigde betaling, die teruggevorderd moet worden. De algemene maximale bezoldiging mag voor een topfunctionaris in dienstverband niet meer bedragen dan € 223.000 per jaar (2022: € 216.000).

Voor de waterschappen geldt de functie van secretaris-directeur als topfunctionaris. De bezoldiging van de secretaris-directeur, zijnde mevrouw ir. E. de Kruijk (tot 1/10) en mevrouw E.M. van Grol (vanaf 1/10) is conform de CAO voor de sector waterschappen.

WNT-verantwoording Waterschap Drents Overijsselse Delta

De WNT is van toepassing op Waterschap Drents Overijsselse Delta. Het voor WDODelta toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000, het algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Gegevens 2023		
bedragen x € 1	E. de Kruijk	E.M. van Grol
Functiegegevens	secretaris - directeur	secretaris - directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 - 30/9	01/10 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 115.474	€ 38.796
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.811	€ 5.604
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 132.285</i>	<i>€ 44.400</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 166.792	€ 56.208
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 132.285	€ 44.400
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2022	
bedragen x € 1	E. de Kruijk
Functiegegevens	secretaris - directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 145.873
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.690
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 168.563</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000
Bezoldiging	€ 168.563

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

JAARREKENING 2023

3. Balans en toelichting

3.1 Balans per 31 december

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2022	31-12-2023	Passiva	31-12-2022	31-12-2023
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	22.628	22.180	Algemene reserve	8.073	6.545
Materiële vaste activa	385.403	404.746	Bestemmingsreserves tariefsegalisatie	15.636	10.520
Financiële vaste activa	5.021	4.989	Reserve HWBP	2.995	2.995
			Nog te bestemmen resultaat	2.684	8.937
			Voorzieningen	5.350	4.674
			Vaste schulden	346.000	435.500
	413.052	431.915		380.738	469.171
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Kortlopende vorderingen	18.053	21.914	Netto-vlottende schulden	36.494	30.112
Overlopende activa	11.302	18.863	Overlopende passiva	27.190	33.248
Liquide middelen	2.015	59.839			
	31.370	100.616		63.684	63.360
Balans totaal	444.422	532.531		444.422	532.531

3.2 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Valuta en notatie

Alle bedragen worden weergegeven in euro's.

Immateriële en materiële vaste activa

Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd. Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met subsidies/bijdragen van derden en met de gecumuleerde afschrijvingen. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs wordt de rente, over het tijdvak waarin vervaardiging van het actief plaatsvindt, opgenomen. De vaste activa worden lineair afgeschreven.

In de nota "Afschrijvings- en activeringsbeleid" zijn de volgende afschrijvingstermijnen vastgesteld:

Immateriële vaste activa		5 jaar
Materiële vaste activa		
Huisvesting	civiel	40 jaar
	mechanisch	15 jaar
	electrotechnisch	10 jaar
	verbouwingen	20 jaar
Werkplaatsen, loodsen en depots		15-30 jaar
Apparatuur (kantoor machines)		5 jaar
Hardware en software		5 jaar
Kantoormeubilair		10 jaar
Bureau inrichting		4 jaar
Legger		10 jaar
Waterkeringen	robuust	40 jaar
	niet robuust	12 jaar
Solidariteitsheffing HWBP		5 jaar

Stuwen	civiel	30 jaar
	mechanisch	15 jaar
	electrotechnisch	15 jaar
Gemalen	civiel	30 jaar
	mechanisch	15 jaar
	electrotechnisch	15 jaar
Overige kunstwerken		10-20 jaar
Grondwerken en gebiedsontwikkelingen		10-30 jaar
Rioolwaterzuiveringen en slibontwatering	civiel	30 jaar
	mechanisch	20 jaar
	electrotechnisch	20 jaar
Processystemen		10 jaar
Transportleidingen		40 jaar

Van bovenstaande afschrijvingstermijnen kan conform de nota “Afschrijvings- en activeringsbeleid” worden afgeweken. Ten tijde van de fusie in 2016 zijn de afschrijvingstermijnen voor bestaande activa ongewijzigd gelaten. Diverse activa kennen daarom nog een afschrijvingstermijn van 25 jaar. SaaS-oplossingen worden vanaf 31 december 2022 in verband met de aangescherpte richtlijnen niet meer geactiveerd.

Daarnaast is de genoemde nota bepaald dat bijdragen aan investeringen van derden of activa in eigendom van derden (immateriële vaste activa) worden afgeschreven conform het aantal jaren dat het betreffende actief door de derde zal worden geëxploiteerd.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kost- of verkrijgingsprijs of tegen marktwaarde als deze (duurzaam) lager is dan de kost- of verkrijgingsprijs.

Vlottende activa

De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, eventueel rekening houdend met een aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als een algemeen weerstandsvermogen en hebben geen specifieke bestemming. Zie dienen dan ook vooral om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard, meestal bijzondere omstandigheden, te kunnen opvangen. Elke taak heeft een eigen algemene reserve.

Egalisatiereserves

De egalisatiereserves kunnen worden ingezet voor tariefseglisatie per taak. Als er van tariefseglisatie gebruikgemaakt wordt, dan wordt er alleen onttrokken aan de reserve van de betreffende taak. Overzicht egalisatiereserves:

- egalisatiereserve Watersysteembeheer
- egalisatiereserve Zuiveringsbeheer

Bestemmingsreserve HWBP

Het verschil tussen de werkelijke en de begrote afschrijvingslasten met betrekking tot HWBP-projecten wordt toegevoegd aan de reserve. Als een HWBP-project een negatieve boekwaarde kent, omdat er meer subsidie ontvangen is, dan er aan kosten is gemaakt, dan wordt deze boekwaarde toegevoegd aan de reserve. Aanwending van deze reserve is toegestaan als dekking voor gesubsidieerde HWBP-projecten die niet binnen de beschikbaar gestelde kredieten blijven.

Nog te bestemmen resultaat

Ten aanzien van de resultaatsbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van baten en lasten;
- de verantwoorde baten en lasten hebben betrekking op het verslagjaar; op voorgaande jaren betrekking hebbende baten en lasten zijn afzonderlijk vermeld.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, behalve de voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen welke tegen contante waarde zijn opgenomen.

Vaste schulden

De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een looptijd van 1 jaar of langer.

Vlottende passiva

De kortlopende schulden en overlopende passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde. De looptijd van de vlottende passiva is korter dan één jaar, tenzij anders is toegelicht.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Omdat de activiteiten en kosten van waterschappen worden gefinancierd via een omslagstelsel en tarieven, loopt WDO Delta geen risico ten aanzien van de continuïteit.

3.3 Toelichting op de balans per 31 december 2023

3.3.1 Toelichting op de activa

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2022	Mutaties	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-2023
Onderzoek en ontwikkeling	1.750	-	-146	1.604
Bijdragen aan activa in eigendom van:				
- openbare lichamen	1.569	-	-300	1.269
- het Rijk	312	-	-21	291
- overigen	625	-	-83	542
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	17.630	5.983	-5.894	17.719
Overige immateriële vaste activa	289	614	-211	692
Onderhanden werken	453	-390	-	63
	22.628	6.207	-6.655	22.180

	Boekwaarde per 1-1	Desinvesteringen	Afschrijvingen m.b.t. Desinvesteringen	Waardevermeerderingen	Waardeverminderingen	Bijdragen van derden	Overboeking onderhanden werk	Afschrijvingen boekjaar	Boekwaarde per 31-12	Toegerekende rente	Totaal kapitaallaasten
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Onderzoek en ontwikkeling	1.750	-	-	-	-	-	-	146	1.604	21	166
Bijdragen activa in eigendom van openbare lichamen	1.569	-	-	-	-	-	-	300	1.269	18	318
Bijdragen activa in eigendom van het Rijk	312	-	-	-	-	-	-	21	291	3	24
Bijdragen activa in eigendom van overigen	625	-	-	-	-	-	-	83	542	6	89
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	17.630	-	-	5.983	-	-	-	5.894	17.719	185	6.080
Overige immateriële vaste activa	289	-	-	-	-	-	614	211	692	3	214
Totaal exclusief onderhanden werk	22.175	-	-	5.983	-	-	614	6.655	22.117	236	6.891
Onderhanden werk	453	-	-	224	-	-	-614	-	63	-	-
Totaal	22.628	-	-	6.207	-	-	-	6.655	22.180	236	6.891

	Onderhanden werk per 1-1	Waardevermeerdering	Bijdragen en subsidies	In gebruik genomen	Onderhanden per 31-12
	€	€	€	€	€
Onderhanden immateriële vaste activa					
Onderzoek en ontwikkeling	-	3	-	-	3
Overige immateriële activa	433	181	-	614	-
Bijdragen activa in eigendom van openbare lichamen	20	40	-	-	60
Totaal onderhanden immateriële vaste activa	453	224	-	614	63

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde	Mutaties	Afschrij- vingen	Boekwaarde
	31-12-2022			31-12-2023
Gronden en terreinen	8.300	-23	-282	7.995
Vervoermiddelen	1.787	304	-58	2.033
Machines, apparaten en voertuigen	3.457	235	-86	3.606
Bedrijfsgebouwen	13.038	549	-1.006	12.581
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	293.079	13.057	-20.036	286.100
Overige materiële vaste activa	10.383	4.047	-1.424	13.006
Onderhanden werken	55.359	24.066	-	79.425
	385.403	42.235	-22.892	404.746

	Boekwaarde Per 1-1	Desinvesteringen	Afschrijvingen m.b.t. Desinvesteringen	Waardevermeerderingen	Waardeverminderingen	Bijdragen van derden	Overboeking onderhanden werk	Afschrijvingen boekjaar	Boekwaarde Per 31-12	Toegerekende rente	Totaal kapitaallasten
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Gronden en terreinen	8.300	-	-	-	23	-	-	282	7.995	84	366
Vervoermiddelen	1.787	514	493	-	-	-	818	551	2.033	23	574
Machines, apparaten en werktuigen	3.457	770	770	-	-	-	1.005	857	3.606	39	896
Bedrijfsgebouwen	13.038	-	-	-	-	-	550	1.007	12.581	136	1.143
Waterkeringen	54.472	-	-	-	23	-	-	3.044	51.406	556	3.601
Watergangen, kunstwerken en gemalen	129.886	-	-	-	-	-	11.840	8.061	133.666	1.474	9.535
Transportsystemen	16.782	-	-	-	-	-	394	1.121	16.055	191	1.312
Zuiveringsinstallaties	75.535	-	-	-	-	-	843	6.843	69.536	804	7.647
Slibverwerkingsinstallaties	16.404	-	-	-	-	-	-	967	15.437	164	1.131
Overige materiële vaste activa	10.383	397	-	-	-	-	4.445	1.424	13.006	144	1.569
Totaal exclusief onderhanden werk	330.044	1.681	1.263	-	46	-	19.895	24.157	325.321	3.615	27.774
Onderhanden werk	55.359	-	-	143.702	-	99.741	-19.895	-	79.425	-	-
Totaal	385.403	1.681	1.263	143.702	46	99.741	-	24.157	404.746	3.615	27.774

	Onderhanden werk per 1-1	Waardevermeerdering	Bijdragen en subsidies	In gebruik genomen	Onderhanden per 31-12
	€	€	€	€	€
<i>Onderhanden materiële vaste activa</i>					
Gronden en terreinen	4.421	416	299	-	4.538
Vervoermiddelen	-	813	-	770	43
Machines, apparaten en werktuigen	-	807	-	807	-
Bedrijfsgebouwen	-	561	-	550	11
Waterkeringen	30.971	81.345	93.949	-	18.367
Watergangen, kunstwerken en gemalen	9.303	25.001	4.811	12.086	17.407
Transportsystemen	-	394	-	394	-
Zuiveringsinstallaties	2.176	13.397	682	843	14.048
Slibverwerkingsinstallaties	5.564	17.253	-	-	22.817
Overige materiële vaste activa	2.924	3.715	-	4.445	2.194
Totaal onderhanden materiële vaste activa	55.359	143.702	99.741	19.895	79.425

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde	Mutaties	Aflossing	Boekwaarde
	31-12-2022			31-12-2023
Kapitaal verstrekking aan bedrijven	4.859	-	-	4.859
Leningen aan overigen	162		-32	130
	5.021	-	-32	4.989

De post Kapitaalverstrekking aan bedrijven betreft de aanschafwaarde van de aandelen van de NV Nederlandse Waterschapsbank te 's-Gravenhage welke als volgt is opgebouwd:

	€
2.036 aandelen A à € 115,00	234.140
200 aandelen A nominaal € 115,00 (aanschafwaarde à € 230,00)	46.000
195 aandelen B nominaal € 460,00 waarvan 25% vol gestort	22.425
37 aandelen B nominaal € 460,00 waarvan 26% vol gestort	4.425
	306.990

De overige kapitaalverstrekking zijn:

In 2019 is € 1.000 gestort als startkapitaal in Wij Windenergie Staphorst BV.

In 2020 is € 900.000 gestort als kapitaal (aandelen B) in Nieuwleusen Synergie Lokaal Energiebedrijf BV.

In 2021 is € 1.090.000 gestort als kapitaal (incl. agio) in Wij Windenergie Staphorst BV.

In 2021 is de verstrekte lening à € 110.000 omgezet in een kapitaalstorting in Wij Windenergie Staphorst BV.

In 2022 is € 2.451.137 gestort als kapitaal in het eigen vermogen van zonnepark De Mussels BV.

Leningen aan overigen: betreffen hypothecaire leningen van het waterschap aan particulieren in verband met afgestoten gronden waarover een rentevergoeding wordt ontvangen.

Kortlopende vorderingen

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2022	31-12-2023
Belastingdebiteuren	17.077	18.347
Voorziening dubieuze debiteuren	-578	-629
<i>Vorderingen op belastingdebiteuren</i>	<i>16.499</i>	<i>17.718</i>
Belastingen (btw)	430	2.919
Overige vorderingen	1.124	1.277
	18.053	21.914

De post Belastingen bevat de btw-teruggave van de gemaakte kosten voor de Sliblijn Echten.

De voorziening dubieuze debiteuren betreft een inschatting van de verwachte oninbaarheid van de vorderingen.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde	Mutaties	Boekwaarde
	31-12-2022		31-12-2023
Watersysteemheffing	287	26	313
Zuiveringsheffing	291	25	316
	578	51	629

Voor de overige kortlopende vorderingen worden geen financiële risico's verwacht met betrekking tot de oninbaarheid.

Overlopende activa

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2022	31-12-2023
Overige nog te ontvangen bedragen	7.678	18.639
Vooruitbetaalde kosten	3.624	224
	11.302	18.863

Onder de Overige nog te ontvangen bedragen is een vordering opgenomen van € 13,6 miljoen aan nog te ontvangen subsidie HWBP Zwolle-Stadsdijken.

Onder de Overige nog te ontvangen bedragen zijn o.a. de bedragen verantwoord die samenhangen met de compensatie in verband met KOTA (in 2023 betreffen dat 66 gedupeerden). De compensatie bedraagt € 16.367 voor niet geïnde aanslagen en € 1.650 voor gemaakte administratiekosten WDODelta. De gemaakte invorderkosten (€ 3.439) en de administratieve kosten door GBLT (€ 4.950) worden ook gecompenseerd. Deze bedragen zijn vanwege de doorbetaling aan GBLT ook gelijktijdig als verplichting opgenomen.

Liquide middelen

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2022	31-12-2023
Positieve rekening-courantverhouding met 's Rijks schatkist	-	52.368
Overige bank- en girotegoeden	2.015	7.471
	2.015	59.839

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Drempelbedrag	3,4	3,4	3,4	3,4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	-7,0	22,0	4,0	4,0
Ruimte onder het drempelbedrag	10,4	-	-	-
Overschrijding van het drempelbedrag	-	18,6	0,6	0,6

3.3.2 Toelichting op de passiva**Eigen vermogen**De samenstelling van het eigen vermogen voor resultaatverdeling is als volgt:*Bedragen x € 1.000*

	Saldo 31-12-2022	Mutaties 2023	Resultaat 2023	Saldo 31-12-2023
Algemene reserve	8.073	-1.528		6.545
Bestemmingsreserves tariefseglisatie	15.636	-5.116		10.520
Overige bestemmingsreserves	2.995	-		2.995
Nog te bestemmen resultaat	2.684	-2.684	8.937	8.937
	29.388	-9.328	8.937	28.997

Algemene reserve

De samenstelling van de algemene reserve voor herijking i.v.m. het benodigde weerstandsvermogen is als volgt:
Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2022	Interne vermeer- dering	Interne vermin- dering	Saldo 31-12-2023
Watersysteembeheer	5.173		1.911	3.262
Zuiveringsbeheer	2.900	700	317	3.283
	8.073	700	2.228	6.545

De algemene reserve watersysteembeheer bestaat voor € 73.000 uit een in 2021 ontvangen, maar nog niet bestede, nalatenschap.

Bestemmingsreserves tariefseglisatie

De samenstelling van de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie voor resultaatverdeling en voor herijking i.v.m. het benodigde weerstandsvermogen is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2022	Interne vermeer- dering	Interne vermin- dering	Saldo 31-12-2023
Watersysteembeheer	10.476	2.750	6.000	7.226
Zuiveringsbeheer	5.160	1.334	3.200	3.294
	15.636	4.084	9.200	10.520

Overige bestemmingsreserves

De samenstelling van de overige bestemmingsreserve HWBP voor resultaatverdeling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2022	Interne vermeer- dering	Interne vermin- dering	Saldo 31-12-2023
Reserve HWBP	2.995	-	-	2.995
	2.995	-	-	2.995

Op 13 december 2022 is besloten om de hogere eigen bijdrage voor het HWBP-project Zwolle-Olst (IJsselwerken) à € 500.000 te dekken uit de bestemmingsreserve HWBP.

Nog te bestemmen resultaat

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2022	Resultaat- bestemming 2022	Nog te bestemmen 2023	Saldo 31-12-2023
Watersysteembeheer	1.351	-1.351	6.028	6.028
Zuiveringsbeheer	1.333	-1.333	2.909	2.909
	2.684	-2.684	8.937	8.937

Nog te herverdelen in verband met weerstandsvermogen*Bedragen x € 1.000*

	Stand na resultaat- bestemming €	Herverdeling €	Stand na herverdeling €
Algemene reserves			
Watersysteembeheer	3.262	703	3.965
Zuiveringsbeheer	3.283	364	3.647
Bestemmingsreserves tariefseglisatie			
Watersysteembeheer	13.254	-703	12.551
Zuiveringsbeheer	6.203	-364	5.839
Overige bestemmingsreserves			
HWBP	2.995	-	2.995
Totaal	28.997	-	28.997

In het vaststellingsbesluit zal het algemeen bestuur worden verzocht goedkeuring te geven aan het bestemmen en toevoegen van het nog te bestemmen resultaat van het verslagjaar en de herijking in verband met het weerstandsvermogen. Dit voorstel is nog niet verwerkt in de jaarrekening.

Voorzienen

Voorzienen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Stand per 1-1 €	Vermeerdering als gevolg van rente toevoeging €	Overige interne vermeerderingen €	Interne verminderingen €	Externe verminderingen €	Stand per 31-12 €
Voorzienen						
- Pensioenverplichting bestuurders (lopend)	1.729	52	79	89	188	1.583
- Pensioenverplichting bestuurders (toekomst)	1.022	-	56	20	-	1.058
- Pensioenverplichting bestuurders (individueel - indexatie)	114	-	38	-	9	143
- Jubilea uitkeringen	983	-	287	-	156	1.114
- Wachtgeld voormalig bestuurders	477	-	327	154	96	554
- Studieregeling PBB	574	-	-	470	-	104
- Thuiswerkfaciliteiten	147	-	-	-	29	118
- Uitkering voormalig personeel	304	-	-	156	148	-
Totaal	5.350	52	787	889	626	4.674

Pensioenverplichting bestuurders (lopend)

Deze voorziening dekt de lopende pensioenverplichtingen van het waterschap aan (voormalig) bestuurders. Op basis van actuariële berekeningen van de toekomstige pensioenverplichtingen (contante waarde) is er € 131.000 toegevoegd. De onttrekking bedroeg € 277.000. Een deel daarvan betreft de vrijval in verband met het overlijden van oud bestuurders.

Pensioenverplichting bestuurders (toekomstig)

Deze voorziening dekt de toekomstige pensioenverplichtingen van het waterschap aan (huidige) bestuurders. Op basis van actuariële berekeningen van de toekomstige pensioenverplichtingen (contante waarde) moet er een voorziening gevormd worden ter grootte van € 1,058 miljoen.

Pensioenverplichting bestuurders (individueel - indexatie)

Deze voorziening dekt de op contante waarde berekende indexatie van de pensioenverplichtingen van voormalig bestuurders, waarvoor op individuele basis in het verleden een kapitaalstorting heeft plaatsgehad bij een uitvoeringsorganisatie.

Jubilea uitkeringen

De voorziening voor jubilea-uitkeringen is een voorziening voor alle uit hoofde van de geldende arbeidsvoorwaarden opgebouwde rechten van werknemers van het waterschap op jubilea-uitkeringen voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden. De voorziening is bepaald naar beste schatting voor de huidige werknemers, waarbij rekening wordt gehouden met de blijf kans. De zo ontstane geschatte kasstromen zijn vervolgens contant gemaakt.

Wachtgeld voormalig bestuurders

Op basis van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA) ontvangen dagelijks bestuursleden na aftreden een wachtgelduitkering. Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening. De werkelijk uitbetaalde uitkeringen worden vervolgens onttrokken. De voorziening is eind 2023 herijkt vanwege twee nieuwe gerechtigden naar aanleiding van de verkiezingen 2023. De externe vermindering betreft de vrijval van een niet tot uitkering gekomen wachtgeldrecht.

Studieregeling PBB

Volgens de Cao Werken voor waterschappen heeft elke medewerker recht op een Persoonlijk Basis Budget (PBB) ten behoeve van training & opleiding en vitaliteitsuren. Dit budget bedraagt sinds 2021 ten minste € 6.000 voor een periode van 5 jaar. Omdat dit budget ook ingezet kan worden voor vitaliteitsuren, is er niet altijd meer sprake van een financiële verplichting. Per ultimo 2023 is het saldo van de voorziening bepaald op basis van de nog openstaande inkoopverplichtingen met externe partijen.

Thuiswerkfaciliteiten

Het thuiswerkbudget bedraagt per medewerker € 850 inclusief btw voor de komende 5 jaar (ingaaende 2020). Medewerkers die op 1 oktober 2020 in dienst waren ontvingen van dit budget een bedrag van € 250 netto. Elke medewerker die wekelijks over een langere periode thuis werkt kan uit het restantbudget middelen aanschaffen die noodzakelijk zijn voor een goede uitoefening van de werkzaamheden vanuit huis. Omdat de aanspraak op deze voorziening jaarlijks minimaal is, gaan we ervan uit dat het resterende saldo voldoende dekking biedt voor toekomstige declaraties.

Uitkeringen voormalig personeel

Sinds 1 januari 2020 moet er een transitievergoeding verstrekt worden aan medewerkers waarvan het contract wordt beëindigd of niet verlengd. Per ultimo 2023 zijn er geen transitievergoedingen voorzien die in 2024 tot uitbetaling komen.

Vaste schulden

De opgenomen vaste schulden vallen in de categorie onderhandse leningen van binnenlandse banken en waarborgsommen. Het zijn langlopende geldleningen met een looptijd langer dan één jaar ter financiering van de investeringen. Het verloopoverzicht is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2022	Nieuwe leningen	Aflossingen	Saldo 31-12-2023
Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	253.500	60.000	-	313.500
- Openbare lichamen	80.000	30.000	-	110.000
- Binnenl. pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	12.500	-	500	12.000
	346.000	90.000	500	435.500

**) Het saldo per 31-12-2022 bij Openbare lichamen is met € 10 miljoen verlaagd ten opzichte van de Jaarstukken 2022 in verband met een onjuiste kwalificatie van een in 2022 aangetrokken geldlening. Dit betrof een geldlening bij een bankinstelling en is daarom toegevoegd aan het saldo Binnenlandse banken en overige financiële instellingen per 31-12-2022.*

De aflossingsverplichting van de aangegeve geldleningen voor het boekjaar 2024 is € 25,5 miljoen. Er zijn geen zekerheden ter onderpand gesteld. De rentelast over de vaste schulden (kort- en langlopend) bedroeg € 5,67 miljoen (€ 3,66 miljoen binnenlandse banken etc.; € 1,86 miljoen openbare lichamen en € 0,15 miljoen binnenlandse pensioenfondsen etc.).

Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2022	31-12-2023
Overige negatieve rekening-courantverhoudingen	16.288	-
Schulden aan leveranciers	16.438	26.248
Belastingen, sociale lasten en pensioenpremies	3.768	3.864
	36.494	30.112

**) In de Jaarstukken 2022 was de netto-vlottende schuld in verband met Belastingen, sociale lasten en pensioenpremies onder de balanspost Schulden aan leveranciers verantwoord. In bovenstaande toelichting is deze netto-vlottende schuld per 31-12-2022 conform het Waterschapsbesluit als separate balanspost opgenomen.*

Onder "Overige negatieve rekening-courantverhoudingen" is het saldo bij de Nederlandsche Waterschapsbank opgenomen. Decentrale overheden zijn verplicht om overtollige liquide middelen in de schatkist aan te houden met uitzondering van het drempelbedrag. Dit bedrag mag het waterschap als saldo op de rekening courant aanhouden.

Overlopende passiva

De samenstelling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	31-12-2022	31-12-2023
Verplichtingen	6.283	13.510
Ontvangen voorschotten	20.486	19.375
Overige vooruitontvangen bedragen	421	363
	27.190	33.248

De opgebouwde verplichtingen die in volgende begrotingsjaren tot betaling komen, bestaan uit:
Bedragen x € 1.000

	31-12-2022	31-12-2023
Nog te betalen rente langlopende geldleningen	1.996	4.050
Saldo verlofuren	2.705	3.092
Overige nog te betalen kosten	1.582	6.368
	6.283	13.510

Het verloopoverzicht van post ontvangen voorschotten is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2022	Toe- voegingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2023
Ontvangen voorschotten van:				
- de Europese Unie	3.903	7.522	11.407	18
- het Rijk	14.182	90.036	86.653	17.565
- provincies	2.136	1.577	1.921	1.792
- openbare lichamen/overig	265		265	-
	20.486	99.135	100.246	19.375

Voorschotten van het Rijk: bestaat voornamelijk uit subsidie voor de HWBP projecten.

3.4 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Garantstellingen

GBLT

WDODelta neemt tezamen met andere waterschappen en gemeenten deel aan de gemeenschappelijke regeling GBLT. In deze gemeenschappelijke regeling zijn de activiteiten van het waterschap, die te maken hebben met de heffing en invordering van Waterschapsbelastingen ondergebracht. Uit hoofde van deze gemeenschappelijke regeling zijn verplichtingen aangegaan inzake kosten van personeel en aandeel in de kosten. De looptijd van deze samenwerking is voor onbepaalde tijd.

Aqualysis

WDODelta stelt zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van Aqualysis te vorderen heeft. Deze borgstelling is naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer (op basis van de actuele percentages op grond van de bijdrageverordening).

Het Waterschapshuis

WDODelta draagt, samen met 20 andere waterschappen, ervoor zorg dat het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer.

Unie van Waterschappen

De NWB heeft een kredietfaciliteit verstrekt aan de Unie van Waterschappen. Het waterschap staat hiervoor garant, gezamenlijk met alle waterschappen. Daarnaast stelt het waterschap zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van de Unie van Waterschappen te vorderen heeft naar rato van de op dat moment geldende contributie per deelnemer.

Kredietfaciliteiten

De kredietfaciliteit bij de NWB bedraagt € 35 miljoen.

Meerjarige contracten

Per 31 december 2023 zijn er verplichtingen aangegaan inzake investeringen in lopende projecten voor een totaalbedrag van € 223 miljoen.

Met betrekking tot lease van auto's, huur van ruimtes en parkeerterreinen zijn er verplichtingen aangegaan voor € 147.955 per jaar. Er staan nog rechten open voor een bedrag van € 4.100 per jaar.

Aansprakelijkheidsverzekering

Er lopen op dit moment geen claims via de aansprakelijkheidsverzekering.

Schadeclaims en gerechtelijke procedures

Met betrekking tot enkele projecten lopen er claims en gerechtelijke procedures. Op basis van onze inschatting achten wij het niet nodig om hier een voorziening voor te vormen.

4. Exploitatierkening

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de exploitatierkening in drie verschillende indelingen wordt gepresenteerd in de jaarrekening, te weten naar kosten- en opbrengstsoorten, naar programma's en naar kostendragers. De presentatie van de begroting en de verantwoording hierover vindt volgens de Waterschapswet plaats op basis van de primitieve begroting inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen.

Begrotingswijzigingen

In het jaar 2023 zijn er twee begrotingswijzigingen voorgesteld.

4.1 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

4.1.1 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil Begroting Realisatie
Lasten				
Rente en afschrijvingen	35.402	37.090	37.600	-510
Personeelslasten	61.607	67.861	69.492	-1.631
Goederen en diensten van derden	51.979	59.618	56.178	3.440
Bijdragen aan derden	4.825	5.854	4.854	1.000
Toevoegingen aan voorziening	655	646	787	-141
Onvoorzien	-	-	-	-
Subtotaal lasten	154.468	171.069	168.911	2.158
Baten				
Financiële baten	496	591	2.039	1.448
Personeelsbaten	676	367	1.040	673
Goederen en diensten aan derden	3.410	2.553	4.065	1.512
Bijdragen van derden	2.026	1.739	3.119	1.380
Waterschapsbelastingen en dividend	132.842	142.116	144.508	2.392
Interne verrekeningen (voorz. en activering)	12.352	14.178	13.749	-429
Subtotaal baten	151.802	161.544	168.520	6.976
Saldo van baten en lasten	-2.666	-9.525	-391	9.134
Inzet tariefegalisatie	5.350	8.500	8.500	-
Inzet algemene reserves	-	1.025	828	-197
Gerealiseerd resultaat	2.684	-	8.937	8.937

**) De begrotingspost Personeelslasten is met € 487.000 verhoogd en de post Goederen en diensten van derden met € 487.000 verlaagd ten opzichte van de vastgestelde begroting. Dit betreft de post reiskosten die nl. in de realisatie als Personeelslast wordt doorbelast naar de programma's.*

**) De begrotingspost Personeelslasten is met € 165.000 verlaagd en de post Personeelsbaten met € 165.000 verhoogd ten opzichte van de vastgestelde begroting. Dit betreft een onderlinge verschuiving van de post aan- en verkoop verlofuren.*

**) De begrotingsposten Goederen en diensten van derden en Bijdragen van derden zijn verlaagd met € 144.000 ten opzichte van de vastgestelde begroting. Dit betreffen de begrote bedragen voor het Platform Crisisbeheersing Midden Nederland. Omdat het hier om een administratief project gaat, worden de baten en lasten niet via de exploitatierkening verantwoord.*

*) De administratief verwerkte begroting kent enkele kleine onderlinge verschillen ten opzichte van de vastgestelde begroting. Het gaat om de begrotingsposten Goederen en diensten van derden (V € 11.000); Bijdragen aan derden (N € 29.000), Goederen en diensten aan derden (V € 22.000) en Bijdragen van derden (N € 4.000). Per saldo bedragen deze verschillen nihil.

*) De Interne verrekeningen (voorz. en activering) à € 13.279.000 bestaat voor € 1.026.000 uit geactiveerde rente.

4.1.2 Toelichting op exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Rente en afschrijvingen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Externe rentelasten	3.356	5.126	5.707	-581
Interne rentelasten	632	741	675	66
Afschrijvingen van activa	31.414	31.223	31.218	5
Totaal	35.402	37.090	37.600	-510

Personeelslasten en -baten

Om een duidelijk beeld te krijgen van de realisatie ten opzichte van de begroting moeten de personeelslasten gesaldeerd worden met de personeelsbaten en geactiveerde personeelslasten.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Personeelslasten				
Salarissen huidig personeel en bestuurders	39.245	44.406	43.826	580
Sociale premies	11.132	12.864	12.050	814
Overige personeelslasten	1.957	1.481	2.479	-998
Personeel van derden	9.014	9.046	11.075	-2.029
Uitk. Voormalig personeel en bestuurders	259	64	62	2
<i>subtotaal personeelslasten</i>	<i>61.607</i>	<i>67.861</i>	<i>69.492</i>	<i>-1.631</i>
Personeelsbaten				
Baten i.v.m. salarissen en sociale lasten	281	-	450	450
Uitlening van personeel	395	367	590	223
Interne verrekeningen (voorz. en activering)	12.044	13.741	11.833	-1.908
<i>subtotaal personeelsbaten</i>	<i>12.720</i>	<i>14.108</i>	<i>12.873</i>	<i>-1.235</i>
Totaal	48.887	53.753	56.619	-2.866

* Interne verrekeningen: activering lasten eigen personeel als personeel van derden & onttrekking uit voorzieningen

Goederen en diensten van derden*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Duurzame gebruiksgoederen	152	340	336	4
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	5.530	6.880	6.273	607
Energie	7.066	8.428	9.045	-617
Huren en rechten	596	592	588	4
Leasebetalingen operationele lease	44	43	69	-26
Pachten en erfpachten	1	2	1	1
Verzekeringen	592	623	643	-20
Belastingen	685	699	615	84
Onderhoud door derden	16.365	17.534	18.506	-972
Overige diensten door derden	20.948	24.477	20.102	4.375
Totaal	51.979	59.618	56.178	3.440

Bijdragen aan derden*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Bijdragen aan bedrijven	127	210	177	33
Bijdragen aan openbare lichamen	4.256	5.190	4.416	774
Bijdragen aan overigen	442	454	261	193
Totaal	4.825	5.854	4.854	1.000

Toevoegingen voorzieningen en onvoorziene uitgaven*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Toevoegingen aan voorzieningen	655	646	787	-141
Onvoorzien	-	-	-	-
Totaal	655	646	787	-141

*) Toelichting: onder de post "Toevoeging aan voorzieningen" is de aanvulling voor de Jubilea voorziening opgenomen (€ 287.000).

*) Toelichting: onder de post "Toevoeging aan voorzieningen" is de aanvulling voor diverse pensioenvoorzieningen opgenomen (€ 173.000).

*) Toelichting: onder de post "Toevoeging aan voorzieningen" is de aanvulling voor wachtgeldvoorziening opgenomen (€ 327.000).

Financiële baten*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Externe rentebaten	10	10	1.505	1.495
Interne rentebaten	486	581	534	-47
Totaal	496	591	2.039	1.448

Goederen en diensten aan derden*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Verkoop van grond	269	100	283	183
Verkoop van duurzame goederen	6	-	437	437
Verkoop van overige goederen	6	-	25	25
Opbrengst uit grond en water	224	238	218	-20
Huuropbrengst uit overige eigendommen	115	134	157	23
Diensten voor derden	2.790	2.081	2.945	864
Totaal	3.410	2.553	4.065	1.512

Bijdragen van derden*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Bijdragen van het Rijk	562	1.457	1.142	-315
Bijdragen van provincies	242	77	968	891
Bijdragen van overige openbare lichamen	1.022	205	805	600
Bijdragen van overigen	200	-	204	204
Totaal	2.026	1.739	3.119	1.380

Interne verrekeningen*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Onttrekkingen aan voorzieningen	595	-	890	890
Geactiveerde lasten	11.757	14.178	12.859	-1.319
Totaal	12.352	14.178	13.749	-429

Waterschapsbelastingen en dividend*Bedragen x € 1.000*

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
<i>Opbrengst watersysteemheffing</i>				
Watersysteem- en wegenheffing gebouwd	39.087	40.695	41.569	874
Watersysteem- en wegenheffing ingezetenen	29.289	31.141	31.034	-107
Watersysteem- en wegenheffing ongebouwd	12.242	13.186	13.211	25
Watersysteem- en wegenheffing natuur	295	314	313	-1
Watersysteem- en wegenheffing wegen	896	936	941	5
Verontreinigingsheffing	414	300	581	281
Kwijtschelding	-1.173	-1.455	-1.299	156
Oninbaar	-119	-200	-174	26
Dividend	1.816	2.001	2.180	179
<i>Totaal opbrengst watersysteemheffing</i>	<i>82.747</i>	<i>86.918</i>	<i>88.356</i>	<i>1.438</i>
<i>Opbrengst zuiveringsbeheer</i>				
Zuiveringsheffing bedrijven	13.720	14.937	15.199	262
Zuiveringsheffing huishoudens	37.247	41.727	41.651	-76
Kwijtschelding	-1.226	-1.565	-1.421	144
Oninbaar	-163	-200	-179	21
Dividend	271	299	326	27
<i>Totaal opbrengst zuiveringsbeheer</i>	<i>49.849</i>	<i>55.198</i>	<i>55.576</i>	<i>378</i>
Dividend (programma M&O)	246	-	576	576
Totaal	132.842	142.116	144.508	2.392

4.2 Exploitatierkening naar programma's

4.2.1 Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar programma's opgenomen. De gerealiseerde bedragen worden per programma in beeld gebracht conform de door het algemeen bestuur vastgestelde programma-indeling. In het jaarverslag wordt op de realisatie van de beoogde resultaten en de realisatie van de geplande activiteiten ingegaan. Voor een goede vergelijkbaarheid van de cijfers zijn zowel de baten als de lasten in de overzichten opgenomen.

4.2.2 Systematiek van kostentoekening

In artikel 4.2, vierde lid van het Waterschapsbesluit is de eis opgenomen dat de interne kostentoekening op bedrijfseconomische wijze gebeurt, daarnaast is in artikel 4.15 opgenomen welke kostendragers in de verslaggeving opgenomen worden.

De kostentoekening en budgetindeling zijn primair bedoeld voor interne sturing. De toerekening van kosten leidt op het niveau van individuele beheerproducten (administratie) niet tot een integrale kostprijs.

Gezien de aard en samenstelling van de indirecte kosten en het doel dat de toerekening van indirecte kosten dient, kan worden volstaan met het toepassen van de eenvoudige opslagmethode (omslag naar rato directe kosten).

Uitgaande van de keuze voor de opslagmethode wordt de wettelijk verplichte toerekening van directe en indirecte kosten aan de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer vanuit de 4 programma's als volgt gerealiseerd:

1. De programma's Waterveiligheid en Watersysteem worden opgeteld en aan de taak 'Watersysteembeheer' toegerekend en
2. Het programma Waterketen wordt aan de taak 'Zuiveringsbeheer' toegerekend en
3. Het programma Maatschappij en Organisatie wordt vervolgens naar rato van de rechtstreeks aan de taken 'Watersysteembeheer' respectievelijk 'Zuiveringsbeheer' toegerekende directe kosten verdeeld over de taken 'Watersysteembeheer' en 'Zuiveringsbeheer'.

Vanwege het vaste karakter van de kosten in programma 4, Maatschappij en Organisatie, voornamelijk bestaande uit personeels- en kapitaallasten, wordt voor de toerekening van de indirecte kosten een voorcalculatorische verdeling (%) over de taken gehanteerd. Deze wordt jaarlijks in de begroting vastgesteld: 61,7% watersysteembeheer en 38,3% zuiveringsbeheer.

4.2.3 Exploitatierkening naar programma's

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Programma				
Watersysteem	50.879	54.620	52.249	2.371
Waterketen	36.822	43.136	41.282	1.854
Waterveiligheid	13.579	14.844	13.721	1.123
Maatschappij en Organisatie	34.228	39.041	37.647	1.394
Totaal programma's	135.508	151.641	144.899	6.742
Onvoorzien	-	-	-	-
Totaal netto-kosten programma's	135.508	151.641	144.899	6.742
Baten				
Belastingopbrengsten	130.509	139.816	141.426	1.610
Dividend	2.333	2.300	3.082	782
Inzet egaliseringsreserve	5.350	8.500	8.500	-
Inzet algemene reserves	-	1.025	828	-197
Totaal netto-baten	138.192	151.641	153.836	2.195
Netto-resultaat voor bestemming	2.684	-	8.937	8.937

(+ = positief resultaat)

4.2.4 Toelichting op exploitatierkening naar programma's

Voor een nadere toelichting op de verschillen tussen de begroting en de realisatie verwijzen wij u naar de programma's in het jaarverslag. Per programma zijn de belangrijkste afwijkingen weergegeven. Kleine afwijkingen zijn niet specifiek benoemd, maar deze leiden met de belangrijkste afwijkingen tot aansluiting met de Exploitatierkening.

Programma overstijgende afwijkingen

Personeelslasten (totaal verschil € 2.866.000 nadelig)

Eind 2022 werd er een nieuwe 1-jarige cao overeengekomen (verwacht nadeel € 0,9 miljoen), terwijl de pensioenpremies lager zouden uitvallen (verwacht voordeel € 0,5 miljoen). In de 2^e bestuursrapportage werd reeds gemeld dat door personele krapte er een voordeel zou ontstaan op het begrote salarisbudget, maar dat deze grotendeels teniet zal worden gedaan door hogere inhuur (m.n. vanwege duurdere inhuur op openstaande formatieplaatsen (€ 3,3 miljoen), extra vervanging wegens ziekte & frictie (€ 1 miljoen) en minder incidenteel (€ 2 miljoen)). Daarnaast zijn er ook minder uren besteed aan de investeringsprojecten.

Toelichting verschil personeelslasten	x € 1.000	
- Salarisen (incl. overwerk hoog water)	206	V
- Sociale- en pensioenpremies	815	V
- Reiskosten	-327	N
- Studiekosten	-336	N
- Vacatures (extra ondersteuning)	-231	N
- Verkoop verlofuren	352	V
- Ontvangen vergoedingen (ziekte, detachering enz.)	672	V
- Extene inhuur	-2.029	N
- Activering personeelslasten	-1.908	N
- Overige verschillen	-80	N
TOTAAL	-2.866	

Naast de genoemde verschillen staan onder de post Toevoegingen aan voorziening dotaties opgenomen voor de Jubilea-voorziening (€ 287.000), de overige pensioenvoorzieningen (€ 173.000) en de wachtgeldvoorziening (€ 327.000) ten opzichte van een begrote dotatie van in totaal € 646.000.

Kapitaallasten (totaal verschil € 1.526.000 voordelig)

Conform het afschrijvingsbeleid worden projecten in het jaar na afronding in afschrijving genomen. In de 1^e bestuursrapportage werd al gemeld dat een aantal projecten later opgeleverd zouden gaan worden dan begroot. In combinatie met een zeer voordelig renteresultaat (hogere rente vergoeding voor Schatkistbankieren) en de hogere toerekening van bouwrente aan het OHW (m.n. HWBP-Stadsdijken conform AB-besluit) blijkt bij het opstellen van deze jaarstukken het uiteindelijke voordeel op € 1,6 miljoen uit te komen.

Sinds een aantal jaren kent ook ons waterschap het beleid dat bedrijfsapplicaties in principe niet meer op eigen servers staan, maar in de cloud bij onze softwareleveranciers (ook wel SaaS-oplossing genoemd). Eind 2022 werd duidelijk dat cloud-software etc. altijd direct ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht. Dit leverde in 2023 een desinvestering op van N € 0,4 miljoen.

Energie

Gedurende het jaar 2023 is er 43,3 miljoen kWh elektriciteit verbruikt. Circa 4,9 miljoen kWh hiervan was het gevolg van extreme weersomstandigheden (2022: ruim 5,0 miljoen kWh). In 2023 was er zowel sprake van een periode met extra benodigde aanvoer van water in verband met droogte als van een periode met extra benodigde afvoer van water in verband met veel neerslag.

(x 1.000)	2022 kWh	2023 kWh
Electriciteitsverbruik		
Verbruik, extern ingekocht	33.800	33.000
Verbruik, eigen opwek *	9.700	10.300
Totaal	43.500	43.300

Dankzij de zelf opgewekte elektriciteit door de slibgistingen met WKK's en de zonnepanelen op daken en terreinen was 10,3 miljoen kWh van het verbruik afkomstig van eigen opgewekte elektriciteit.

Vergroenen extern ingekochte elektriciteit

De eigen opgewekte elektriciteit heeft het label 'groene energie'. De inkoop van 33 miljoen kWh energie is voor 23 miljoen kWh 'vergroend' met de inzet van de eigen Garanties van Oorsprong (GvO's).

Deze GvO's zijn verkregen uit de drie deelnemingen en uit de teruglevering van elektriciteit aan het net van opgewekte elektriciteit die niet gelijktijdig verbruikt is in onze bedrijfsvoering. Het restant à 10 miljoen kWh is 'vergroend' met ingekochte GvO's, deze inkoop zal in de komende jaren verder dalen.

(x 1.000)	2022 GVO	2023 GVO
Garanties van Oorsprong (GVO)		
Eigen productie en deelnemingen	19.600	23.000
Extern ingekocht	14.200	10.000
Totaal	33.800	33.000

Eigen opwek elektriciteit

In 2023 is 15,7 miljoen kWh elektriciteit opgewekt. Hiervan was 8,3 miljoen kWh afkomstig van de WKK's en 7,4 miljoen kWh van zonnepanelen op daken en terreinen.

Deze opwek resulteert in ca. € 2,4 miljoen vermeden energiekosten, dit bedrag bestaat uit vermeden inkoopkosten (onder andere minder leveringskosten, minder netwerkkosten en minder aan te kopen GVO's) en opbrengst teruglevering van niet gelijktijdig gebruikte elektriciteit.

(x 1.000)	2022 kWh	2023 kWh
* Electriciteits opwek		
Verbruik eigen opwek	9.700	10.300
Verkoop opwek	4.600	5.400
Totaal	14.300	15.700

Aardgas en overige brandstoffen

De uitgaven voor aardgas maken 3% uit van de totale energiekosten. Het door WDO Delta verbruikte aardgasvolume (ca. 199.000 m³) wordt extern ingekocht. Dit wordt verduurzaamd met CO2 compensatiecertificaten. De overige brandstoffen bestaan met name uit Biodiesel (HVO100).

4.3 Exploitatierkening naar kostendragers

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar de wettelijke kostendragers opgenomen. Voor wat betreft de systematiek van kostentoekening wordt verwezen naar de vorige paragraaf.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil Begroting Realisatie
Watersysteembeheer				
Netto lasten incl. onvoorzien	85.731	93.550	88.839	4.711
Kwijtschelding en oninbaar	1.292	1.655	1.473	182
Belastingopbrengsten	-82.223	-86.572	-87.649	1.077
Dividenden	-1.816	-2.001	-2.180	179
Totaal Watersysteembeheer	2.984	6.632	483	6.149
Zuiveringsbeheer				
Netto lasten incl. onvoorzien	49.531	58.091	55.484	2.607
Kwijtschelding en oninbaar	1.389	1.765	1.600	165
Belastingopbrengsten	-50.967	-56.664	-56.850	186
Dividenden	-271	-299	-326	27
Totaal Zuiveringsbeheer	-318	2.893	-92	2.985
Resultaat (+ = tekort)	2.666	9.525	391	9.134
Resultaatbestemming				
Algemene reserve Watersysteembeheer	-	-632	-511	-121
Algemene reserve Zuiveringsbeheer	-	-393	-317	-76
Egalisatiereserve Watersysteem	-4.000	-6.000	-6.000	-
Egalisatiereserve Zuiveringsbeheer	-1.350	-2.500	-2.500	-
	-5.350	-9.525	-9.328	-197
Resultaat	-2.684	-	-8.937	8.937

Overige gegevens

SiSa

WDO Delta heeft voor de Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie Ruiner Aa subsidie aangevraagd en toegekend gekregen, maar hier tot eind 2023 nog geen uitgaven voor gedaan. De projectperiode is verlengd tot eind 2024.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking ssa - d.d. 12-02-2024										
Verstrekker	Uitdringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
lenw	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)			Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen <i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/01</i>	Beschikkingnummer <i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/02</i>	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker <i>Aand controle P Indicator: E44B/03</i>	Cumulatieve besteding (tm jaar T) ten laste van de verstrekker <i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/04</i>	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) <i>Aand controle P Indicator: E44B/05</i>	Besteding cofinanciering cumulatief (tm jaar T) <i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/06</i>
					030003 Provincie Drenthe Kopie CBS(code)	Verplichtingsnummer 81758 Kopie beschikkingnummer	10 Eindverantwoording (Ja/Nee)	10	10	10
					<i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/07</i>	<i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/08</i>	<i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/09</i>			
					030003 Provincie Drenthe Kopie CBS(code)	Verplichtingsnummer 81756 Kopie beschikkingnummer	Nee Naam/nummer maatregel		Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel	
					<i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/10</i>	<i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/11</i>	<i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/12</i>	<i>Aand controle n.v.t. Indicator: E44B/13</i>		
					030003 Provincie Drenthe	Verplichtingsnummer 81756	Vergroten ruimte in watersysteem, aanpassen kunstwerken, Bovenloop Ruiner Aa (conform de aanvraag van de werkgroep Fluvius)	Nee		

Verantwoording NPLG

Voor uitvoering van werkzaamheden in verband met het Nationaal Programma Landelijk Gebied hebben de waterschappen vanuit het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een subsidie toegekend kregen. Onderstaand een overzicht van de besteding van deze middelen in 2023:

x € 1	2023
Totaal ontvangen bijdrage	300.000
Besteding in 2023	281.495
Verantwoord als voortuitontvangen (balans)	18.505

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen te melden na balansdatum die van invloed kunnen zijn op het vermogen van het waterschap dan wel resultaat van het boekjaar.

Controleverklaring van de accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van Waterschap Drents Overijsselse Delta

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Waterschap Drents Overijsselse Delta te Zwolle gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- ▶ geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva van Waterschap Drents Overijsselse Delta op 31 december 2023 in overeenstemming met artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- ▶ zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader bij het controleprotocol voor de accountantscontrole 2023 van Waterschap Drents Overijsselse Delta dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 17 oktober 2023.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de exploitatierekening naar programma's;
- 2 de toelichting naar kostendragers;
- 3 de rekening naar kosten- en opbrengstesoorten;
- 4 de balans en toelichting op de balans;
- 5 de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023, het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 17 oktober 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Waterschap Drents Overijsselse Delta zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland.

Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover.

Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 1.688.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 5.2, lid 6 Waterschapsbesluit. Op basis van hoofdstuk 4 van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 hebben wij bij de controle van de SiSa-bijlage dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 100.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg zijn van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het waterschap en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het dagelijks bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het algemeen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar de paragraaf bedrijfsvoering, waarin het dagelijks bestuur uiteen heeft gezet op welke wijze frauderisicobeheersing is vormgegeven. In onze controle richten wij ons op frauderisico's die een risico op een materiële fout tot gevolg kunnen hebben.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd zoals bijvoorbeeld ook het integriteitsbeleid, de klokkenluidersregeling. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Frauderisico	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<p><i>Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management</i></p> <p>Op basis van de controlestandaarden bevindt het management en het dagelijks bestuur zich in de positie om verslaggevingsfraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken. Meer concreet zien wij het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het management en het dagelijks bestuur met name in:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; ▶ De betrouwbaarheid van schattingen en schattingsprocessen; ▶ Significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening. 	<p>Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen.</p> <p>Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd.</p> <p>Daarnaast hebben wij op basis van risicocriteria specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van het dagelijks bestuur waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het toereikend zijn van voorzieningen. <p>Wij hebben in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het dagelijks bestuur bij deze posten en daarbij tevens aandacht besteed aan de risico's die voortkomen uit nevenfuncties.</p> <p>Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het dagelijks bestuur.</p>

Het in de controlestandaarden veronderstelde frauderisico rondom de opbrengstverantwoording is door ons weerlegd. Een waterschap laat zich typeren als een bestedingshuishouding en is daarmee inherent niet gericht op het verwerven van opbrengsten.

De van toepassing zijnde opbrengstenstromen (namelijk waterschapsbelastingen), de transparante wijze van totstandkoming hiervan en de relatief beperkte omvang van de beïnvloedbare opbrengstenstromen zorgen ervoor dat het frauderisico rond de opbrengstverantwoording als geheel door ons als een niet-significant risico is aangemerkt.

Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Zoals toegelicht in het onderdeel 'paragraaf weerstandsvermogen' in de jaarstukken, heeft het dagelijks bestuur een beoordeling opgesteld van de mogelijkheden van waterschap **Naam** om de risico's vanuit de normale bedrijfsvoering financieel op te vangen en de bedrijfsvoering zonder tussenkomst van de toezichthouder voort te zetten.

Onze werkzaamheden hebben bestaan uit:

- ▶ Het uitvoeren van een risicoanalyse gericht op het risico dat er gerede twijfel bestaat over de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder
- ▶ Het kennisnemen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen van het dagelijks bestuur en overwegen of deze alle relevante informatie bevat waarvan de accountant als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis heeft en het bevragen van het dagelijks bestuur over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten.
- ▶ Het kennisnemen van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden.
- ▶ Het kennisnemen van de beoordeling van de (meerjaren)begroting van het waterschap door de toezichthouder.
- ▶ Het inwinnen van inlichtingen bij het dagelijks bestuur over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.
- ▶ Het verkrijgen van inlichting over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode waarvoor het dagelijks bestuur een beoordeling heeft gemaakt.
- ▶ Het evalueren of voldoende en geschikte controle-informatie is verkregen met betrekking tot de conclusie en veronderstellingen van het dagelijks bestuur inzake het opvangen van financiële risico's in relatie tot de financiële positie.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het dagelijks bestuur over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering door te kunnen zetten.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- ▶ Jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- ▶ De overige gegevens zoals opgenomen in de jaarstukken.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat alsmede dat het alle informatie bevat die op grond van artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

D. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur vastgestelde normenkader d.d. 17 oktober 2023.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of het waterschap in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023, het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 17 oktober 2023, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's
 - ▷ dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - ▷ dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstelling aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat het waterschap in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van het waterschap;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van het waterschap, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van het waterschap. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 7 juni 2024

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. drs. R.H. Bouman RA

Vaststelling van de jaarstukken

Aldus ingevolge het bepaalde in artikel 103 van de Waterschapswet opgemaakt door het afdelingshoofd Financiën, Inkoop en Recht.

Afdelingshoofd Financiën, Inkoop en Recht,

L.J. Mellema

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta verklaart, dat de jaarstukken 2023 ingevolge het derde lid van artikel 103 van de Waterschapswet gedurende veertien dagen ter inzage heeft gelegen ten kantore van het Waterschap Drents Overijsselse Delta.

Het dagelijks bestuur voornoemd,

E.M. van Grol,
secretaris-directeur

D.S. Schoonman,
dijkgraaf

Vastgesteld door het algemeen bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta in zijn vergadering van 25 juni 2024.

Het algemeen bestuur voornoemd,

E.M. van Grol,
secretaris-directeur

D.S. Schoonman,
dijkgraaf

BIJLAGEN

Begrotingswijziging 2023 (1 en 2)

In 2023 zijn er twee begrotingswijzigingen door het algemeen bestuur vastgesteld.

Met de eerste wijziging is € 3.225.000 beschikbaar gesteld voor uitgaven in het kader van SaaS-oplossingen. Deze uitgaven waren als investeringskredieten begroot, maar mogen vanwege aangescherpte regelgeving niet langer geactiveerd worden. Dekking vindt naar rato plaats ten laste van de twee algemene reserves. Met de tweede wijziging zijn de verwachte uitgaven voor de SaaS-oplossingen bijgesteld tot € 1.025.000. Omdat het om een beperkte wijziging gaat, hebben we in deze bijlage de wijziging samengevat (bedragen x € 1.000). In de verdere tabellen in deze jaarstukken wordt alleen de begroting na wijziging gepresenteerd.

Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

Omschrijving	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023
Lasten			
Rente en afschrijvingen	37.090	37.090	37.600
Personeelslasten	67.861	67.861	69.492
Goederen en diensten van derden	58.593	59.618	56.178
Bijdragen aan derden	5.854	5.854	4.854
Toevoegingen aan voorziening	646	646	787
Onvoorzien	-	-	-
Subtotaal lasten	170.044	171.069	168.911
Baten			
Financiële baten	591	591	2.039
Personeelsbaten	367	367	1.040
Goederen en diensten aan derden	2.553	2.553	4.065
Bijdragen van derden	1.739	1.739	3.119
Waterschapsbelastingen en dividend	142.116	142.116	144.508
Interne verrekeningen (voorz. en activering)	14.178	14.178	13.749
Subtotaal baten	161.544	161.544	168.520
Saldo van baten en lasten	-8.500	-9.525	-391
Inzet tariefegalisatie	8.500	8.500	8.500
Inzet algemene reserves		1.025	828
Gerealiseerd resultaat	-	-	8.937

Goederen en diensten van derden

Omschrijving	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023
Duurzame gebruiksgoederen	340	340	336
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	6.880	6.880	6.273
Energie	8.428	8.428	9.045
Huren en rechten	592	592	588
Leasebetalingen operationele lease	43	43	69
Pachten en erfpachten	2	2	1
Verzekeringen	623	623	643
Belastingen	699	699	615
Onderhoud door derden	17.534	17.534	18.506
Overige diensten door derden	23.452	24.477	20.102
Totaal	58.593	59.618	56.178

Exploitatierkening naar programma's

Omschrijving	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023
Programma			
Watersysteem	54.620	54.620	52.249
Waterketen	43.136	43.136	41.282
Waterveiligheid	14.844	14.844	13.721
Maatschappij en Organisatie *)	38.016	39.041	37.647
Totaal programma's	150.616	151.641	144.899
Onvoorzien	-	-	-
Totaal netto-kosten programma's	150.616	151.641	144.899
Baten			
Belastingopbrengsten en dividend	142.116	142.116	144.508
Inzet egalisatiereserve	8.500	8.500	8.500
Inzet algemene reserves *)	-	1.025	828
Totaal netto-baten	150.616	151.641	153.836
Netto-resultaat voor bestemming (+ = positief resultaat)	-	-	8.937

*) Begrotingswijziging in Programma Maatschappij en Organisatie: lasten "Goederen en diensten" met inzet van de algemene reserves.

Afkortingen & Infographic

AB	Algemeen bestuur	KRW	Kaderrichtlijn Water
AQL	Aqualysis	LTO	Land en Tuinbouw organisatie
BAW	Bestuursakkoord Water	MJA	meerjarenafspraken energie- efficiency
BBP	Bruto Binnenlands Product	MPB	Manager projectbeheersing
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde	MLN	Miljoen
CE	Conformité Européenne	NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
CO ₂	Koolstofdioxide	NWB	Nederlandse Waterschapsbank
DAW	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer	OAS	Technische Optimalisatiestudie
DPRA	Deltaplan ruimtelijke adaptie	OBS	Onderhoudsbeheersysteem
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet	OCR	Optical character recognition
DB	Dagelijks bestuur	OHW	OnderHandenWerk
EU	Europese Unie	PAK	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen
ECB	Europese Centrale Bank	PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
EEP	Energie-efficiencyplan	PBB	Persoonsgebonden basis budget
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
EMU	Europese Monetaire Unie	POV	projectoverstijgende verkenningen
FIDO	Financiering Decentrale Overheid	Rwzi	Rioolwater zuiveringsinstallatie
GBLT	Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn	SAW	Sectorale Arbeidsvoorwaarden-regelingen Waterschapspersoneel
GGOR	Gewenst grond- en Oppervlaktewater regime	SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
GvO	Garanties van oorsprong	SGBP3	3 ^e Stroomgebiedbeheerplan
HA	Hectare	STOWA	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer
HOF	Houdbare Overheidsfinanciën	V.e.	Vervuilingseenheid
HVO	Hydrotreated Vegetable Oil	VKA	Voorkeursalternatief
HWBP	Hoogwater Beschermingsprogramma	WB21	Waterbeheer 21 ^e eeuw
IBOOM	Inrichting Beheer en Onderhoud Op Maat	WBI	Wettelijk Beoordelings-instrumentarium
IBP	Interbestuurlijke Programma	WBP	Waterbeheerplan
ICT	Informatie- en Communicatie technologie	WOM	Water op maat
le	Inwonerequivalent	WDODelta	Waterschap Drents Overijsselse Delta
I&A	Informatisering en automatisering	WKK	warmtekrachtkoppeling
IPM	Integraal projectmanagement	WOZ	Wet Onroerende Zaken
IPO	Interprovinciaal Overlegorgaan	WRRV	Weerstandsvermogen Risico management Reserve en Voorziening
IRM	Integraal Riviermanagement	ZON	Zoetwatervoorziening Oost Nederland
IZP	Integrale Zuiveringsplannen	ZZL	Waterschap Zuiderzeeland
KOTA	KinderOpvangToeslagenAffaire		

Inkomsten (belastingen, dividend en reserves) € 153,8 mln.

Watersysteembeheer

Bescherming tegen hoog water

Voldoende water

Zuiveringsbeheer

Schoon water

Schoon water

Werkgebied

Uitgaven € 144,9 mln.

Watersysteem

voor voldoende en schoon water in landbouw, stad en natuur

Waterketen

voor schoon water in stad en land

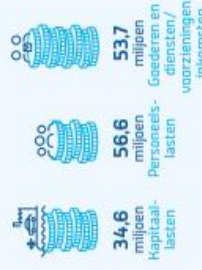
Waterveiligheid

voor bescherming tegen hoogwater

Maatschappij & organisatie

verbindt wonen, werken en natuur met water

Verdeling van de uitgaven

Onze uitdagingen

- "In verbinding met de omgeving." Samenwerken aan 'uw waterschap'. Perfecte taakuitvoering/excellente dienstverlening/wij handelen met begrip voor wensen van inwoners en bedrijven.
- Betere aanpak gevolgen klimaatverandering (in landelijk en stedelijk gebied voor waterketen en watersysteem)
- Meer grondstoffen en energie uit afvalwater halen; bijdrage aan circulaire economie.
- Onze (water)infrastructuur is op orde.
- Doelmatig werken: kosten en prestaties zijn in verhouding.

